

Riksdagens protokoll

2009/10:68

Onsdagen den 3 februari

Kl. 9.00 – 11.48

16.00 – 16.06

Protokoll
2009/10:68

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 28 januari.

2 § Anmälan om förändring i regeringens sammansättning

Från statsminister Fredrik Reinfeldt (m) hade följande skrivelse inkommit:

Till riksdagens talman

Förändring i regeringens sammansättning

Jag har i dag förordnat Birgitta Ohlsson att vara statsråd från och med denna dag.

Stockholm den 2 februari 2010

Fredrik Reinfeldt

Skrivelsen lades till handlingarna.

3 § Anmälan om ersättare för statsråd

Förste vice talmannen anmälde att *Gulan Avcı* (fp) inträtt som ersättare för statsrådet Birgitta Ohlsson (fp) från och med den 3 februari och tills vidare.

4 § Ledighet

Förste vice talmannen meddelade att *Karin Pilsäter* (fp) ansökt om ledighet under tiden den 3 februari–4 oktober.

Kammaren biföll denna ansökan.

Förste vice talmannen anmälde att *Nina Lundström* (fp) skulle tjänstgöra som ersättare för Karin Pilsäter.

5 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2009/10:196

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:196 Svenskt bistånd till det isländska folket
av Ulla Andersson (v)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 februari 2010.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 28 januari 2010

Finansdepartementet

Anders Borg (m)

Enligt uppdrag

Erik Nymansson

Expeditions- och rättschef

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Redogörelser

2009/10:RRS15 till skatteutskottet

2009/10:RRS16 till miljö- och jordbruksutskottet

2009/10:RRS17 till arbetsmarknadsutskottet

EU-dokument

PE-CONS 1/10 till justitieutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 28 mars 2010*.

PE-CONS 2/10 till justitieutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 28 mars 2010*.

*Avskaffande av
preskription för vissa
allvarliga brott*

7 § Avskaffande av preskription för vissa allvarliga brott

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2009/10:JuU10

Avskaffande av preskription för vissa allvarliga brott (prop. 2009/10:50).

Anf. 1 ANDERS HANSSON (m):

Herr talman! I detta betänkande lägger alliansregeringen fram ett lagförslag som innebär att preskriptionstiden för vissa allvarliga brott tas bort. Dessa allvarliga brott är mord, dråp, grovt folkrättsbrott, folkmord samt terroristbrott som begås genom mord eller dråp. Även vid försök att begå dessa brott tas preskriptionstiden bort. Därmed ansluter sig Sverige

till ett flertal andra länder, däribland Danmark, Finland, Island och Norge som alla undantagit vissa allvarliga brott från preskription.

Preskriptionstid kan i vardagligt tal och något förenklat vara den tid som våra myndigheter har på sig från den dag brottet begås till dess att åtal väcks eller man får en dömd person att börja verkställa sin påföljd efter det att en dom vunnit laga kraft.

Preskriptionstiden är bestämd till olika antal år utifrån det straffmaximum som kan följa på det brott som är begånget. En bortre gräns finns för de allvarligaste brotten – i dagsläget 25 år och i vissa fall 30 år. Syftet med att ta bort preskriptionstiden för de här särskilt allvarliga brotten är att inget brott av denna dignitet ska förbli utan straff därför att den miss-tänkte eller dömd undanhåller sig lagföring eller verkställighet.

Vid ett antagande av lagförslaget uppfyller Sverige också ett internationellt åtagande då vi tidigare ratificerat Romstadgan som stipulerar att Sverige ska undanta brotten folkmord, brott mot mänskligheten och allvarliga krigsförbrytelser från preskription.

Alliansregeringen väljer dock att ta ännu ett steg så att personer som begår de här särskilt allvarliga brotten inte ska kunna undkomma rättvisan. Mord och dråp är de allvarligaste brotten inom svensk rätt. Ett människoliv släcks ut, och följderna av brottet är att det som tidigare var aldrig kan återställas.

Redan tidigare har regeringen skärpt straffskalan för mord till fängelse i 10–18 år eller på livstid i stället för som tidigare då det endast var 10 år eller livstid. Nu tar vi ett steg till och tar bort preskriptionstiden för såväl mord som dråp i syfte att tydligt markera vår och samhällets ytterst allvarliga syn på dessa brott.

Självfallet kan man fråga sig om inte preskriptionstiden bör tas bort för alla brott. Reglerna om preskription är dock fast rotade i Sveriges och andra länders straffrätt. Begångna brott ska preskriberas efter viss bestämd tid. Detta motiveras främst av rättspolitiska, humanitära och praktiska skäl.

Det har ansetts orimligt att den som efter ett brott varit laglydig under en längre tid inte ska kunna känna sig trygg när det gäller att inte bli åtalad för ett mindre brott som begåtts långt tidigare. En kvinna eller man på 50 år skulle säkert bli mycket förvånad över att en dag bli åtalad för ett snatteri som begicks i tonåren. Följderna för de liv, de karriärer och de familjer som byggts upp kan bli förödande och i vissa fall tragiska. Av denna anledning har borttagandet av preskription begränsats till att omfatta endast mycket allvarliga brott.

Kriminaltekniken hos brottsbekämpande myndigheter blir allt bättre, och det ständigt pågående internationella samarbetet mellan olika länder gör att hanteringen av spår från en brottsplats mycket bättre och säkrare kan hanteras och förvaras.

Den nya tekniken med dna, vilken ständigt utvecklas och förbättras, har medfört att brott nu kan uppklaras långt senare. I syfte att möjliggöra utredning av så allvarliga brott som jag tidigare nämnt ändrar vi också i gallringsreglerna för det så kallade spårregistret – spår, ledtrådar, bevis etcetera sparas i en utredning. Tidigare skulle spårregistrets information gallras efter 30 år. Detta ändras nu till att det behöver gallras först efter 70 år.

Prot. 2009/10:68
3 februari

*Avskaffande av
preskription för vissa
allvarliga brott*

Vidare föreslås att preskriptionstiden för könsstympning som begås mot barn förlängs på så sätt att preskriptionstiden börjar löpa först den dag barnet fyller eller, tragiskt nog, skulle ha fyllt 18 år. Det förefaller orimligt att ett barn som vid sin födelse tragiskt stympas inte ska ha någon möjlighet att få rättvisa eftersom brottet preskriberats under barnets uppväxtår – detta eftersom preskriptionstiden för de här brotten enligt lag börjar gälla den dag brottet begås; just för de här brotten är preskriptionstiden 10 år.

Här kan nämnas att regeringen har initierat en snarlik förändring avseende barnpornografibrott. Problematiken är densamma som vid könsstympning av barn. Det är vår skyldighet att se till att dessa utsatta barn inte missgynnas av nuvarande preskriptionsregler.

Slutligen, herr talman, bör det nämnas att Sverige med antagandet av denna lag gör ett avsteg från förbudet mot retroaktiv strafflagstillämpning. Lagen träder i kraft den 1 juli 2010 och kommer då även att innefatta brott som begåtts innan de nya reglerna trätt i kraft. Några remissinstanser har kritiserat detta. Men baserat på brottens allvarliga natur och på våra internationella åtaganden i enlighet med Romstadgan anser regeringen att dessa skäl bör väga över, till fördel för att retroaktiv straffitillämpning kan användas för just dessa särdeles allvarliga brott.

Därmed, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 10 §.)

8 § Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2009/10:JuU14

Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.

Anf. 2 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s):

Herr talman! Riksdagens mål är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Arbetet med att öka kunskapen, förbättra insatserna, öka tryggheten och minska våldet mot kvinnor har pågått i en lång rad år och har fortsatt också den här mandatperioden.

För brottsoffren sker förbättringar i takt med att kunskapen på detta särskilda kompetensområde ökar. En rad uppdrag ligger ute på myndigheterna, där många arbetar för att de som drabbats ska få ett gott bemötande och sina rättigheter tillgodosedda. Detta är sannolikt ett arbete som aldrig kommer att betraktas som färdigt; det finns hela tiden sådant som kan göras bättre, särskilt i takt med att kunskapen ökar och omfattar fler och fler.

Arbetet har hittills i mångt och mycket fokuserat på att värna brottsoffren, av naturliga och alldeles nödvändiga skäl. Jag vill dock peka på att nästa steg måste vara att ta sig an frågan om att förhindra att män slår.

Annars riskerar vi att stora resurser satsas efter det att brott har begåtts, utan några långsiktiga effekter och med risk att riksdagens mål att mäns våld mot kvinnor ska upphöra faktiskt inte kommer att nås.

Vi anser att professionella samtalsmottagningar för män behöver finnas runt om i hela landet. Erfarenheter visar att sådana mottagningar förebygger ytterligare våld och ökar tryggheten för kvinnor och barn. För män som den vägen ges möjlighet att bearbeta sin våldsamhet och finna nya sätt att utan våld hantera livet är det förstås också av mycket stort värde. Vi föreslår att regeringen engagerar sig och tar initiativ i denna fråga.

Vi anser också att barnahus ska finnas i alla län och att målgruppen ska vara barn som har utsatts för brott eller misstänks vara utsatta för brott och barn som bevittnat våld mellan närstående. Där barnahus inte finns ska de nya nationella riktlinjerna för samverkan mellan berörda myndigheter användas. Regering och riksdag borde stimulera fram fler barnahus och mottagningar för män och inte bara i största allmänhet uttala sig positivt. Det krävs ledarskap för att nå den utveckling man säger sig vilja se. Vi ser inte det ledarskapet i dag.

Herr talman! Den socialdemokratiska regeringen tillsatte sommaren 2006 den så kallade Stalkningsutredningen. År 2008 lämnades utredningsförslagen över till regeringen. I utredningen behandlas förslag om förbättrade möjligheter för att skydda personer som har utsatts för hot och förföljelse. Våld i nära relationer har ofta inslag av just hot och förföljelse. Det finns förbättringar att göra, särskilt vad gäller att förhindra överträdelser av besöksförbudet.

Det hade verkligen varit bra om regeringen hade jobbat på och kommit med förslag till riksdagen. Ännu har vi inte sett något resultat. Det senaste beskedet är att det planeras för en lagrådsremiss under våren, det vill säga: Det lär sannolikt inte komma någon proposition under hela denna mandatperiod. Fyra år har gått, utredningen finns och ligger klar, och regeringen har slumrat hela denna tid. Det är beklagligt.

Herr talman! Under föregående mandatperiod stärktes skyddet för barn som bevittnat våld. Socialtjänstens stöd för barnen förtydligades, och barn som bevittnat våld i nära relationer fick rätt till skadestånd. Vi menar att det finns skäl att gå vidare och ytterligare stärka barns ställning. Barn är särskilt utsatta när de lever i en familj där det förekommer våld. Detta finns det god kunskap om i dag, inte minst bland dem som arbetar med barn professionellt och också i hela frivilligrörelsen.

Det kom ett brev till utskottets ledamöter strax före jul. Avsändare var Sveriges Kvinno- och Tjejjourers Riksförbund, SKR, Brottsofferjourernas Riksförbund och Hopp, Riksorganisationen mot sexuella övergrepp. Brevet innehöll information om en Synovateundersökning som de hade låtit göra under våren 2009. I undersökningen hade man ställt tre frågor, och den som är mest aktuell för oss i denna debatt är frågan där svaret visar att 73 procent av svenska folket, alltså närmare tre av fyra, anser att barn som bevittnat våld mot närstående ska betraktas som brottsoffer. Så vad väntar ni på?

Det var dessutom så att borgerliga väljare i ännu högre utsträckning ansåg att det borde vara så att barn som har bevittnat våld ska komma att betraktas som brottsoffer. Det är alltså bara 17 procent som anser att den

Prot. 2009/10:68
3 februari

*Mäns våld mot
kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld
i samkönade relationer*

nuvarande ordningen där barn endast betraktas som vittnen är bra, medan 73 procent anser att detta borde förändras.

I brevet stod också att nästan 40 procent av ansökningarna om skadestånd till just barn som bevittnat våld hade avslagits av Brottsoffermyndigheten på grund av att det brister i förundersökningar och i efterföljande dom. Det saknades helt enkelt uppgifter om barnen, en bild som bekräftas av Rädda Barnen i ett flertal undersökningar och som vi i utskottet också känner igen ifrån Brottsoffermyndighetens egen redovisning.

De tre organisationerna hade även bifogat den film jag nu håller upp. Den heter *Jag sa att jag hade en mardröm* och är en animerad film om det våld som fem små barn tvingats bevittna och hur de kunde bearbeta sina upplevelser just genom att få berätta. Den visar oss att också mycket små barn påverkas – den yngsta i filmen är en liten flicka på tre och ett halvt år som mycket klart och tydligt berättar vad hon har varit med om och om sina strategier för att undkomma våldet.

Brevet från dessa tre organisationer – Boj, SKR och Hopp – var naturligtvis avsett för att påverka partierna att ta ställning och stödja kravet på att utreda hur barns rättsliga ställning kan förbättras. Från oppositionen anser vi som sagt att det är hög tid att gå från ord till handling, och vi har därför för tredje året i rad begärt att frågan om barns rättsliga ställning ska utredas. Vi har inte sagt hur det ska vara, men vi har sagt att det bör utredas. För tredje gången i rad motsätter sig alliansen en sådan utredning, trots att partierna drev frågan aktivt under hela förra mandatperioden. Det är beklagligt, och det vittnar om att man ska ta borgerliga partiers krav i opposition med en mycket stor nypa salt. I majoritetsställning kommer de nämligen inte att förverkligas, i varje fall inte på denna punkt.

Vad jag förstår är dock alliansen inte alldeles enig. Jag läste en intervju med Kristdemokraternas partiledare i en tidning som heter *Brottsoffer* där han fick frågan om detta med barn som bevittnat våld. Vad sade han då? Jo, han berättade att hans parti arbetar för en förändring men att han tyvärr inte har fått de andra partierna med sig. Så kan det naturligtvis vara i en allians. Det förstår jag.

Då är det alltså Centern, Folkpartiet och Moderaterna som bromsar, om man ska tro Hägglund. Men, herr talman, det hindrar ju inte att Kristdemokraterna i dag stöder vår reservation nr 12, som jag nu yrkar bifall till. Övriga reservationer från Socialdemokraterna står jag bakom, men jag avstår för tids vinnande att yrka bifall till fler.

I detta anförande instämde Kerstin Haglö och Margareta Persson (båda s).

Anf. 3 MEHMET KAPLAN (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till en av de gemensamma reservationer vi har. Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men det är reservation nr 16, Myndighetssamverkan, jag yrkar bifall till. Det är också delvis detta jag kommer att prata om.

I handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld samt våld i samkönade relationer avsatte den förra, socialde-

mokratiska regeringen med stöd från Miljöpartiet och Vänsterpartiet medel för att utveckla lokal samverkan för kvinnofrid.

Min utgångspunkt är detta. Vi är naturligtvis måna om att en utvärdering av denna satsning och även senare satsningar från den nuvarande regeringen görs för att se hur samverkan mellan myndigheter lokalt kan utvecklas och förbättras.

Bra exempel på myndighetssamverkan finns i vissa kommuner, men de verkar väldigt isolerade. Det inhyses till exempel i ett och samma hus verksamheter för polis och åklagare, sjukvård, kriscentrum för kvinnor och barn, kriscentrum för män i vissa av de samverkande delarna. Men som sagt, isolerade verkar de vara. Vi undrar varför de här erfarenheterna inte sprids till resten av landet.

I kvinnofridspropositionen, som kom 1998, fastslogs att centrala myndigheter som Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Brottsförebyggande rådet, Socialstyrelsen och så vidare måste samverka för att motverka mäns våld mot kvinnor på alla nivåer i samhället. Där är vi naturligtvis överens. Problemet är att olika utredningar efter detta visat på en del bekymmersamma förhållanden. I till exempel utredningen *Slag i luften* (SOU 2004:121) görs en genomgång av hur kvinnofridsuppdragen verkställs och konstateras att myndigheterna i mångt och mycket inte verkställt det uppdrag som de haft.

I kvinnofridsuppdraget om samverkan poängterades det att ambitionen var att olika samverkansformer vidmakthålls. Utredningen konstaterade dock att många av samverkanssatsningarna har haft karaktären av kortsiktiga projekt. Pengar som till exempel den här regeringen har avsatt, 6 miljoner kronor, verkar ha ett bästföredatum. När de tar slut tar också samverkan slut, och det är synd, tycker vi.

I utredningen *Slag i luften* konstateras att de samverkande myndigheter som granskats sällan har en preventiv inriktning. Insatser som görs sätts i stället in efter det att mannen redan har utövat våld mot kvinnan eller mot barnet. Vi anser att myndighetssamverkan är en oerhört central del av arbetet med mäns våld mot kvinnor och barn. Vi behöver ett samhälle som tar ansvar för de samhällsproblem som mäns våld mot kvinnor utgör.

En viktig part i denna myndighetssamverkan är naturligtvis polisen. För att stärka rättssäkerheten och förebygga kvinnors känsla av utsatthet när de väljer att polisanmäla – det är nämligen ett val många gör, men tyvärr är mörkertalet väldigt stort – krävs när det gäller våldsbrott eller ett sexualbrott begånget av en man att polisen vidareutvecklar utbildningarna och insatserna för att öka kompetensen och kunskapen om mäns våld mot kvinnor.

Rikspolischefen aviserade under förra året, vilket är välkommet, att polisen kraftsamlar för att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Ett antal mycket viktiga insatser ska göras eller har påbörjats. Bland annat satsas det på ökad kompetens inom varje polismyndighet i fråga om våld i nära relationer. Den nuvarande regeringens avsikt att genomföra detta intensifierade arbete är naturligtvis välkommen. Men vi vill också se ökade satsningar på utbildningar och kompetensutveckling inom polisväsendet i förståelsen för könsmaktsfrågor. Det var glädjande för alla oss som jobbar med de här frågorna när en regeringsföreträdare lyfte upp frågan och

Prot. 2009/10:68
3 februari

*Mäns våld mot
kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld
i samkönade relationer*

nämnde, vad jag förstår för första gången, att förståelsen för könsmaktsfrågor är en viktig del för att kunna angripa problemets rot.

När det gäller en annan part, viktig för myndighetssamverkan, som inte är en myndighet men ändå viktig för förståelsen, är de kriscentrum för män som finns. Det behövs i dag fler kriscentrum för män som söker sig ur ett emotionellt destruktivt och aggressivt beteende. När man talade om det här för några år sedan var det säkert många som log, men i dag vet vi att problemet med män som slår inte bara handlar om våldet i sig utan hur mannen hanterar det destruktiva beteendet. Dessa män som söker hjälp bör ges ökat stöd. Det finns organisationer av olika slag som jobbar för detta. Riksorganisationen Sveriges professionella kriscentra för män, som bildades för drygt tio år sedan, samlar kriscentrum som har professionella behandlare och rådgivare anställda. Vi menar att det här är en oerhört viktig del, en part för att kunna hantera frågan och problemen.

Det finns en annan part som är viktig som alla känner väl till men som tyvärr, lite beroende på politiska förhållanden, verkar få mer eller mindre stöd, och det är kvinnojourerna. Kvinnojourer spelar en central roll i arbetet med mäns våld mot kvinnor. På frivillig basis utför de ett fantastiskt arbete för att stödja kvinnor i deras utsatthet.

Socialstyrelsens utredningar visar att trots att kommunernas socialtjänster har det yttersta ansvaret för våldsutsatta kvinnor och barn lämnas det ofta över på kvinnojourer. Man låter dem som bäst kan frågan sköta det. Detta har problematiserat situationen för ett flertal kvinnojourer, och de statliga utvecklingsmedel som finns är svåra att nå då kommunerna har en njugg inställning. I det följande kan man konstatera vad som har hänt med de kvinnojourer som inte har fått det stöd som behövs för att bedriva en verksamhet som egentligen kommunen har ett ansvar för.

Enligt Socialstyrelsen kostar mäns våld mot kvinnor samhället kanske 3–4 miljarder kronor per år. I detta har man inte räknat in våldets långsiktiga effekter för den enskilda kvinnan och hennes barn. Enligt Socialstyrelsen skulle dessa kostnader vara mycket omfattande och uppgå till det tiodubbla per år om man räknade med alla delar.

Inom vissa kvinnojourer som vi har varit i kontakt med finns det en förtvivlan över bristen på intresse bland lokala politiker att prioritera frågan om mäns våld mot kvinnor och barn. Därför måste vi från rikshåll, både partierna men också regeringen, visa att detta är viktigt. Hittills verkar våra lokala politiker inte ha tagit detta på allvar på det sätt som bör göras.

Kvinnojourerna vill att deras kunskap om våldet mot kvinnor och barn ska ses som en tillgång för kommunerna. Som jag sade i början verkar en del kommuner ha förstått detta, men så är inte fallet överallt.

Däremot uttrycker flera av de kvinnojourer som vi har varit i kontakt med en projekttrötthet. Mycket av deras tid går till att säkra framtida medel, ekonomiska resurser, till den befintliga verksamheten. Så får det inte vara om vi menar allvar med vårt arbete med mäns våld mot kvinnor och barn.

Det är uppenbart att det på rikspolitisk nivå är fördelaktigt för politiker att diskutera mäns våld mot kvinnor. Därför använder en del väldigt stora ord, särskilt när man är i opposition. På detta plan kan man till och med säga att det är en politiskt korrekt fråga. Däremot händer det någonting ju närmare våldet man kommer. De pengar som anslås från rege-

ringen och som tilldelas av Socialstyrelsen och länsstyrelserna når ibland inte fram till kvinnojourernas verksamhet.

Det finns flera orsaker. Det största problemet, som jag tog upp tidigare, handlar i grunden om att kommunerna inte riktigt har de rätta prioriteringarna inom det här området. Miljöpartiet har tidigare lyft fram frågan om att ytterligare institutionalisera arbetet med mäns våld mot kvinnor.

Vad regeringen skulle kunna göra är att se till att bidragen till de lokala kvinnojourernas ska ges i förhållande till invånarantal i den kommun där kvinnojouren finns. För det fall kvinnojurens verksamhet täcker ett område som sträcker sig utanför kommunen ska även det kunna räknas in i pengastödet. Formerna för att söka dessa statliga bidrag bör automatiseras så långt möjligt för att kvinnojourerna ska kunna lägga energi på det långsiktiga arbetet och inte bara på att söka pengar.

När vi samlar de här delarna för de olika parterna måste jag lyfta fram att det inte bara handlar om myndigheterna. Förvisso är det myndigheterna och vi som kan berätta hur vi vill att de ska jobba, men de ideella organisationerna är en mycket viktig del. När jag yrkade bifall just till myndighetssamverkan var det för att understryka att det inte bara handlar om myndigheterna utom om ett bredare perspektiv. Det är så jag tror att vi kan komma till rätta med problemet, som förvisso kanske inte behöver ha ökat bara för att anmälningarna har ökat. Det ser vi också statistik på. Men problemet är minst lika aktuellt i dag som det var för 10, 15, 20 år sedan, då vi kanske inte ens pratade om könsmaktsfrågor.

Anf. 4 INGE GARSTEDT (m):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på de yrkanden som har framställts i kammaren.

Till dem som har möjlighet att se det här på tv – jag tror att sändningen kör i gång precis nu – vill jag säga att det vi diskuterar är motioner som gäller mäns våld mot kvinnor, och det har inkommit ett stort antal sådana.

I många av de här frågorna finns det en stor samstämmighet mellan de olika partierna, i vissa frågor faktiskt också mellan oppositionen och majoriteten. Men vad jag vill konstatera från talarstolen är att vad alliansen har gjort är att man har gått från ord till handling. Den här kammaren har tidigare diskuterat och regeringen har antagit en handlingsplan med väldigt konkreta åtgärder för att angripa detta oerhört svåra, dolda samhällsproblem, nämligen det våld som sker i familjer och på olika håll mot kvinnor och där barn också är involverade.

Handlingsplanen innebär ett ökat skydd och stöd till de våldsutsatta, ett starkt förebyggande arbete. Det innebär stärkt kvalitet och rättvisa och effektivitet i rättsväsendet. Det handlar om utveckling av insatser riktade mot våldsutövarna för att förebygga våldet. Det innebär en ökad samverkan och en ökad kunskap. Av handlingsplanen följer också att det ska ske en ständig utvärdering på olika sätt på myndigheterna.

Förutsättningen för att på ett effektivt sätt angripa våld mot kvinnor är ett väl fungerande rättsväsen. Vi har aldrig haft så många personer, så många poliser i det här landet, som kan utreda de här brotten som vi har nu när vi under året kommer att ha över 20 000 poliser.

Prot. 2009/10:68
3 februari

*Mäns våld mot
kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld
i samkönade relationer*

De konkreta åtgärderna tar sig väldigt många uttryck, men ibland fungerar de inte så där oerhört väl. I min hemkommun Malmö har man ett bra kvinnofridsarbete, men det är inte så länge sedan som vi kunde läsa i tidningarna om hur en flicka med funktionshinder hade sålts av andra unga flickor. Skolan och andra hade slagit larm flera gånger till de sociala myndigheterna utan att man gjorde någonting. Så får det naturligtvis inte fungera.

När det gäller motionen om barn som har blivit vittne till våld har dessa barn i dag brottsofferstatus. De får ersättning. Problemet är att vad Socialdemokraterna i dag hävdar är att man vill göra barnen till målsägare. Det är en uppfattning som åtminstone Socialdemokraternas gruppledare inte tidigare haft, utan man har varit överens om att barnen ska ha brottsofferstatus.

Däremot finns det brister i hur man från polisens sida tar upp fall där barn har bevittnat våld. Det gäller polisanmälningar, det gäller polisutredningar och det gäller åklagarnas förundersökningar. Detta har på olika sätt påpekats. Där förväntar sig regeringen att det sker förändringar, att man i alla fall där det är aktuellt uppmärksammar barn som har bevittnat våld så att de kommer med, så att de nämns, så att de därmed också får sin självklara rätt till skadestånd, men framför allt att de får sin självklara rätt till hjälp och stöd. Vi vet att vad barn som har varit utsatta för våld behöver är hjälp att bearbeta det.

Jag liksom väldigt många andra har naturligtvis träffat barn som har vuxit upp och som i dag är vuxna människor, och vad de har upplevt sätter spår. Någonting som man aldrig kommer ifrån är hjälplösheten att se när pappa slår mamma.

När det sedan gäller mäns våld mot kvinnor har vi alla ett oerhört stort moraliskt ansvar. Våldet finns runt omkring oss. Det utövas av personer som vi känner, som vi kanske respekterar, och vi vill inte se det. Eftersom vi inte vill se det, gör vi heller ingenting åt det. Det fanns väldigt länge en vanföreställning att det här våldet utövades av personer som hade det sämre i samhället. I dag vet vi att det utövas rakt igenom samhället. Det har dömts personer högt upp i försvarshierarkin. Just nu finns en diskussion om en polis, före detta polischef. Överallt finns det, och det är vårt ansvar att på olika sätt se till att det här inte kan fortsätta.

När det gäller ett långsiktigt förebyggande arbete finns det någonting som är viktigare än allting annat, och det är i första hand familjerna. Huvuddelen av familjerna i Sverige är väl fungerande familjer, och då är det självklart att barn där lär sig att man inte utövar våld mot någon av det andra könet. Men skolan spelar också en stor roll i det här sammanhanget. I många ämnen diskuterar man, och ska självklart diskutera, förhållningssätt till varandra. Då gäller det att vara oerhört tydlig, men inte bara med att man inte ska utöva våld utan också att man ska ingripa där våldet finns eller där man tror att våldet finns.

Just nu har det presenterats en stor utredning om hur skolorna behandlar mobbning. Då kan vi säga att det är en skolfråga. Ja, det är det kanske isolerat, men det är också en fråga om pojkars våld mot flickor och om den vokabulär, de ord som används i skolan. Det finns ingen i den här kammaren som skulle acceptera att bli tilltalad med könsord i en debatt eller en diskussion oss emellan. Men det är det som våra elever i skolan möter varje dag. Det är det som lärarna möter varje dag. Och

samhället har bara tittat på. Det här är en grogrund för det som sedan utvecklas.

Människor som kommer till vårt land för att de flyr från ett annat kommer till ett samhälle med familjebildning och utveckling som ligger kanske ett hundratal år framme. Det är viktigt att vi ger människor som kommer till vårt land kunskap om vad som accepteras och inte accepteras. När man kommer hit ska man veta vad som är ens rättigheter, men det är också viktigt att man vet vad som är ens skyldigheter och vad som ligger helt utanför den svenska acceptansnivån. Här kommer det hedersrelaterade våldet in, som Ulrika Karlsson ska tala om senare.

Det är viktigt att poängtera att vi på inget sätt accepterar våld mot kvinnor eller våld i samkönade relationer. Det är vårt moraliska ansvar att vid varje tillfälle som detta uppkommer arbeta mot det.

Från talarstolen nämndes också den utredning om stalking som har lämnats. Här har regeringen verkligen gjort något. En utredning har gjorts, och det är överlämnat som lagrådsremiss.

Vad gäller kammaren och oss som sitter här är det viktigt att den lagstiftning som vi lämnar ifrån oss i olika sammanhang fungerar så väl som möjligt. Ingen lagstiftning blir dock helt korrekt från början, tyvärr. Dessutom utvecklas samhället, och därför är utvärderingarna viktiga.

Lagstiftningen är på väg; den kommer – precis som lagstiftning och översyn av en rad regler på detta område.

Det är viktigt, herr talman, när det gäller mäns våld mot kvinnor och våld i samkönade relationer att vi på olika sätt hjälps åt, är uppmärksamma och gör något när vi ser våldets fula tryne.

(Applåder)

Anf. 5 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det var klara besked från Inge Garstedt vad gäller barn som bevittnar våld: Vi ska inte utreda. Det räcker att barn har rätt till skadestånd. Visserligen finns det brister i nuvarande ordning, men det är bra som det är.

Det var ett klart besked, Inge Garstedt, till mig, till Socialdemokraterna, till alla som följer frågan, till frivilligrörelsen, Brottsoffermyndigheten och många andra som hela tiden har hävdade att här borde det till en lagskärpning.

Att barn som bevittnar våld har brottsofferstatus är en alldeles tokig missuppfattning, Inge Garstedt. Brottsoffer är över huvud taget ingen juridisk term, utan det är målsägande. Däremot skrev vi redan förra mandatperioden att barn som bevittnar våld är att betrakta som offer för brott, och socialtjänsten fick i uppdrag att skärpa sitt arbete på detta område för att hjälpa barnen.

Barn är inte att betrakta som brottsoffer; barn är att betrakta som vittnen, och de vittnar inte mot sina föräldrar.

Vi anser att man behöver utreda om det inte borde vara straffbart att utsätta barn och tvinga barn att bevittna våld, vilket ju oftast sker i det egna hemmet. Där har dock Inge Garstedt och Moderaterna satt ned foten och sagt: Nej, det räcker som det är.

Prot. 2009/10:68
3 februari

*Mäns våld mot
kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld
i samkönade relationer*

Anf. 6 INGE GARSTEDT (m) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra Elisebeht Markström. Det är straffbart när barn bevittnar våld. Varför? Jo, för att våldet är straffbart. Vad vill vi? Jo, vi vill att barn ska få skydd, hjälp och ersättning. Det har de möjlighet att få i dag. Vad är bristen? Jo, bristen är att man inte uppmärksammar barn när de har utsatts för att behöva se våld eller varit vittne till våld – vi kan välja vilken term vi vill. Problemet är att barn inte tas upp i utredningarna. Det har man konstaterat från regeringens sida och krävt en förbättring. Barn ska självklart tas med i utredningarna så att man vet vad de har varit utsatta för.

Ibland gör det varken till eller från att lagstifta om det finns brister. Man måste se till att utnyttja den lagstiftning som finns, och det gör man inte till fullo i dag. Om man fortsatt inte följer lagstiftarens intention måste det naturligtvis göras förändringar, men grunden är att myndigheterna ska följa lagstiftarens intention och inte att vi omedelbart alltid ska ropa på ny lagstiftning.

Anf. 7 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Inge Garstedt vecklar in sig i en diskussion som leder fel. I en händelse där ett barn har bevittnat våld, låt säga där pappan misshandlar mamman eller där syskon misshandlas av pappan eller mamman, har straffet som utdöms inget att göra med att barnet har bevittnat våldet. Det har att göra med den kränkning och det våld som målsäganden är utsatt för. Så fungerar det i dag.

Vi har infört en ordning där barn kan få skadestånd när det uppmärksammas att de har bevittnat våld. Förra mandatperioden gjorde vi ett försök att flytta fram positionerna. Den lagstiftningen har gällt några år, men Brottsoffermyndigheten berättar att förundersökningar och domskäl inte ger underlag för att ge barn detta skadestånd. Jag vågar påstå att barn inte heller får den hjälp de har rätt till via socialtjänsten och kommunerna.

Jag håller med om att det i första hand handlar om att skydda barn och ge dem hjälp och stöd att komma bort från ytterligare våld. Det är naturligtvis målet. Det är helt rätt, och jag håller med om det. Vi når dock inte det denna väg; så ser det ut i dag. Läs Brottsoffermyndighetens rapportering! Lyssna på Rädda Barnen, kvinnojourerna och alla som är engagerade! Då får Inge Garstedt en helt annan bild.

Avslutningsvis konstaterar jag att Moderaterna har svängt 180 grader vid en jämförelse med motionerna och det höga tonläget under förra mandatperioden. Då krävde man just denna förändring, men nu är det tillräckligt som det är.

Anf. 8 INGE GARSTEDT (m) replik:

Herr talman! Det är intressant att Elisebeht Markström säger att bristen är att barn inte finns med i förundersökningar och brottsundersökningar. Det är vi fullständigt överens om, och det har också regeringen konstaterat. Därför har man poängterat för såväl åklagarmyndighet som polis att det är oerhört viktigt att barn tas upp i förundersökningar och brottsundersökningar. Har man gett så klara signaler till myndigheterna förväntar man sig också att myndigheterna ska följa detta.

Herr talman! Detta betänkande om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer behandlar 83 motionsyrkanden. Det visar att det finns ett stort intresse för de här frågorna. Det är bra. Dock måste jag säga att de allra flesta motionerna redan är omhändertagna genom den nationella handlingsplan som vi antog hösten 2007.

Det är en handlingsplan som omfattar 56 åtgärder inom 6 insatsområden, nämligen ökat skydd och stöd för våldsutsatta, stärkt förebyggande arbete, stärkt kvalitet och effektivitet i rättsväsendet, utveckling av insatser riktade till våldsutövare, ökad samverkan samt ökade kunskaper.

Oppositionen är som vanligt kritisk mot det som vi i alliansen gör. Det kanske är deras roll. För mig är det viktigare att lyssna på vad man säger i den oberoende utvärdering som Brottsförebyggande rådet har gjort.

Brå skriver på sin hemsida under rubriken ”Bra start i arbetet med mäns våld mot kvinnor”:

”Över en miljard kronor har satts av för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. En satsning som bland annat har lett till att 10 000 anställda inom polisen har utbildats för att förbättra arbetet med brott i nära relationer.”

Samtidigt beklagar sig oppositionen och reserverar sig för att de tycker att det finns en bristande kompetens. Det känns som om viljan att kritisera är starkare än viljan att nå framgång. Vi genomför. Vi vet att ni pratade mycket under den förra mandatperioden, men det hände inte så mycket. Vi tycker att det är viktigare att faktiskt genomföra saker för att förbättra situationen. Det är därför den nationella handlingsplanen är så viktig. I Sverige arbetar nu myndigheter och andra utifrån den.

Är vi då nöjda med dagens situation? Absolut inte! Varje kvinna som misshandlas, varje kvinna eller man, pojke eller flicka som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck och varje man eller kvinna som utsätts för våld i en samkönad relation är en för mycket. Denna inställning gör att vi i Centerpartiet inte kan ha någon annan vision än en nollvision. Vi kan inte säga att det är lagom med 50 misshandlade kvinnor per år. Vi kan inte säga att det är lagom med 500 eller 5 000 misshandlade kvinnor; det är lagom med noll.

Jag tror inte att vi når fram till en nollvision. Det är precis som i trafiken. Vi har en nollvision, men att det aldrig skulle hända en dödsolycka på vägarna tror vi kanske inte riktigt, även om vi ska arbeta för det. Varje misshandelsfall är ett för mycket och det är den inställning som vi måste ha i vårt fortsatta arbete.

Herr talman! *Stalkningsutredningen* är en viktig utredning och jag ser fortfarande fram emot de lagändringar som vi ska göra utifrån denna utredning. Redan tidigt under förra mandatperioden yrkade Centerpartiet på att den som har överträtt sitt besöksförbud ska kunna övervakas elektroniskt, det vill säga med fotboja, för att förhindra ytterligare förföljelse. Det är ett av förslagen i *Stalkningsutredningen*.

Det finns många män som blivit belagda med besöksförbud som är ångerfulla och aldrig någonsin överträder besöksförbudet. Dessa män är inte något större problem och för deras skull behövs det ingen lagändring.

Men det finns män som reagerar precis tvärtom. När ett besöksförbud meddelats bryr de sig över huvud taget inte om att det finns. Deras enda mål är att hämnas och misshandla eller, ännu värre, slå ihjäl kvinnan som vågade anmäla honom.

Centerpartiet står fast vid att besöksförbud ska kunna kombineras med elektronisk övervakning. De män, eller i vissa fall kvinnor, som systematiskt förföljer en annan person får helt enkelt finna sig i att få en fotboja och att det registreras hur de rör sig inom ett visst område.

När det sedan gäller frågan om sexualbrott och samtycke, vilket till en liten del tas upp i betänkandet, kan jag inte låta bli att säga något om det. Det är något som vi har debatterat i många år. Redan när den förra socialdemokratiska regeringen lade fram propositionen om en ny sexualbrottslag 2005 yrkade vi i Centerpartiet på att sexualbrottslagstiftningen måste ha sin utgångspunkt i att det finns ett samtycke.

Nu har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att utvärdera tillämpningen av den nya sexualbrottslagen. Utredaren ska också ta ställning till om utgångspunkten i sexualbrottslagen ska vara tvång, som det är i dag, eller om det ska utgå från bristande samtycke. Detta uppdrag ska redovisas i slutet av oktober. Med respekt för denna utredning väljer vi i Centerpartiet att nu avvakta i frågan om samtyckeskrav i sexualbrottslagstiftningen, men vår grundläggande inställning i frågan kvarstår.

Herr talman! Jag vill också säga något om rättigheter för barn som har bevittnat våld i hemmet. Den lagstiftning som den förra socialdemokratiska regeringen med dåvarande justitieminister – nuvarande utskottsordföranden som inte är här i dag – Thomas Bodström i spetsen föreslog innebär att barn som har bevittnat våld skulle få möjlighet att få så kallad brottsskadeersättning. När lagen debatterades och beslutades yrkade vi i Centerpartiet på att dessa barn inte bara ska ha rätt till brottsskadeersättning utan att de faktiskt också ska ses som brottsoffer. Det är något som Elisebeht Markström nu tycks ha förträngt. Det var ni som röstade nej till det förslaget så sent som 2006.

Vi menar att barn som upplever våld i hemmet utsätts för en psykisk misshandel som i många fall kan vara lika allvarlig som en fysisk misshandel. Detta är fortfarande vår inställning.

I höstas lade vi i Centerpartiet fram ytterligare förslag för att stärka barn som utsätts för misshandel. Vi menar att barnmisshandel ska vara en egen brottsrubricering i brottsbalken med ett högre straff än för vanlig misshandel. Att misshandla ett försvarslöst barn menar vi, generellt sett, är ett grövre brott än att misshandla en vuxen och därför ska det också rendera ett längre fängelsestraff.

Utöver ett barnmisshandelsbrott vill vi införa ytterligare ett brott i brottsbalken, nämligen grov barnfridskränkning. För upprepade misshandelsfall och kränkningar av ett barn ska det finnas en samlad brottsrubricering på samma sätt som fridskränkning och kvinnofridskränkning som redan finns, men en grov barnfridskränkning ska ha ett ännu hårdare straff på straffskalan.

Som pappa till tre små barn mår jag illa när jag läser om hur en förälder eller styvförälder begår hemska brott mot sitt barn. Så sent som i går kväll kunde vi läsa om en man som under lång tid misshandlat sin styvson och bland annat tvingat honom att äta tills han kräktes och sedan äta upp det han kräkts upp.

Jag ska inte uttala mig om något enskilt rättsfall, men jag menar att de fega, usla människor som systematiskt misshandlar, förnedrar och kränker barn ska dömas till mycket långa fängelsestraff.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 10 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Tack för ditt anförande, Johan Linander!

I arbetet med att ta fram nationella riktlinjer för hur myndigheterna ska samverka när man misstänker att barn kan ha varit utsatta för brott skriver man i sin promemoria om behov av författningsförändringar när det gäller barn som har bevittnat våld:

”Denna kategori av barn har i allt väsentligt samma behov som de barn som själva har blivit utsatta för brott. Det ingår inte i Rikspolisstyrelsens och samverkansparternas uppdrag att lämna förslag i frågan om dessa barns juridiska status.” – Det låg utanför uppdraget.

Sedan står det, och man är väldigt tydlig, tycker jag:

”Diskussionerna som förts i samverkansgruppen har dock lett till slutsatsen att det finns ett påtagligt behov av att klarlägga och förbättra dessa barns ställning i den rättsliga processen.”

Så skriver Rikspolisstyrelsen, Socialstyrelsen, åklagarna och rättsmedicin. Det är precis vad vi begär. Tillsätt en utredning som flyttar fram barns juridiska ställning! Utred den frågan! Vi säger inte exakt hur det ska vara. Men utred frågan, ta in personer som kan diskutera kring detta och som har kunskaperna och var beredd att göra förändringar!

Ska jag uppfatta det som att Centerpartiet om man hade kunnat rösta på vårt förslag skulle ha gjort det nu?

Anf. 11 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Elisebeht Markström hänvisar till en promemoria som jag inte har läst. Jag kan inte svara på frågor om ett litet citat som jag får höra här i talarstolen.

Men generellt kan jag säga att det är bra att Socialdemokraterna nu är självkritiska. Ni drev för ungefär tre år sedan fram en lagstiftning kring barn som har bevittnat våld. Lagen trädde faktiskt i kraft efter valet 2006. Nu tycker Socialdemokraterna att det är dåligt att vi inte har ändrat lagen igen under dessa tre år. Men om ni stiftade en så dålig lag att den måste förändras direkt undrar jag varför ni inte gjorde ett bättre jobb från första början. Elisebeht Markström som var med då också kan inte helt ha glömt bort att jag stod här och debatterade om att barn som bevittnar våld utsätts för en psykisk misshandel och därför ska ses som brottsoffer. Detta är Centerpartiets inställning nu, och det var vår inställning då. Men ni röstade mot det. Ni hade kunnat ta upp detta i den proposition som ni lade fram om ni hade velat. Men, som sagt, det är bra att ni är självkritiska.

Anf. 12 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Om inte ”om” hade funnits skulle allting naturligtvis se mycket annorlunda ut.

Prot. 2009/10:68
3 februari

*Mäns våld mot
kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld
i samkönade relationer*

Vi hade under den förra mandatperioden en ambition att förbättra situationen för barn som har bevittnat våld. Vi ville lyfta fram deras situation, vi ville att socialtjänsten och andra som kan hjälpa barnen får signaler om det enskilda barnet och att det finns ett behov av hjälp och stöd. Vi gjorde en reform. Vi skäms inte för det.

Jag tycker att det är mer allvarligt att säga: Det är tre år sedan en förändring gjordes. Varför ropar ni på en förändring nu igen?

Men det är långa ledtider vad gäller lagstiftning. Det som vi säger är att man ska tillsätta en utredning, utreda frågan och låta den jobba. Det kan gärna vara en parlamentarisk utredning. Det behöver inte vara en expertutredning som den borgerliga regeringen älskar att hålla sig med. Ta in också barnkunnig personal och så vidare, sådana som faktiskt kan någonting i dessa frågor, och utred frågan och lyft på stenarna. Ligger det någonting i vad barnrättsorganisationerna och frivilliggrörelsen säger, eller är det bara nys?

Johan Linander säger att barn som bevittnar våld är utsatta för psykisk misshandel och därför är brottsoffer. Men det är inte så lagstiftningen ser ut i dag. Den tillämpas inte på det sättet. Det vore mycket bättre för barnens skull om vi i denna kammare kunde vara så pass rakryggade att vi, när vi ser att det behöver göras förändringar och reformer, står upp och vågar säga att det är dags att göra det och att vi tar reda på om det möjligtvis ligger någonting i den kritik som vi, och nu också Rikspolisstyrelsen, ger uttryck för.

Anf. 13 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Det är klart att det ligger mycket i vad Rädda Barnen, Rikspolisstyrelsen och andra säger, för de säger precis det som Centerpartiet har sagt i flera år. Tyvärr var Socialdemokraterna inte med på det när vi yrkade på det under den förra mandatperioden.

Så sent som i november 2006 trädde den lagstiftning som i dag gäller i kraft, det vill säga att barn som bevittnar våld inte är brottsoffer utan bara har rätt till brottsskadeersättning. Så sent som i oktober 2007, alltså mindre än ett år senare, yrkade Socialdemokraterna på motsatsen. Då kan man ställa sig frågan: Varför gjorde ni inte mer när ni själva satt i regeringsställning?

Elisebeht Markström anklagade alliansen för att ha sagt en sak i opposition och sedan göra en annan sak i regeringsställning. Ja, det är ingen större skillnad mellan oss. Ni gjorde en sak i regeringsställning och tycker en annan sak i opposition. Det är kanske politikens regler som är sådana.

Jag ska säga något om den nuvarande lagstiftningen. Misshandelsbrottet i dag innefattar inte bara fysisk misshandel. En person skulle kunna bli dömd för psykisk misshandel också. Egentligen finns denna lagstiftning, men det är alldeles korrekt att den inte tillämpas på det sättet.

Det behövs givetvis en utredning som ska se över detta. Men vår målsättning är klar: Den lagstiftning som finns ska förbättras när det gäller barnmisshandelsbrott så att man tydliggör att även psykisk misshandel av barn ska ses som barnmisshandel. Då skulle vi lösa detta.

Jag vill hellre se en bredare utredning där detta tas med men där hela frågan om ett nytt barnmisshandelsbrott och grov barnfridskränkning tas

Anf. 14 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! En kvinna blir misshandlad av sin make vid tre tillfällen under en tidsperiod om ett halvt år. Mannen tilldelade henne vid det första tillfället ett knytnävsslag mot ansiktet som ledde till en näsbensfraktur. Vid det andra tillfället gav han ett kraftigt slag med öppen hand mot hennes ena öra, vilket medförde bland annat en perforerad trumhinna. Vid det tredje tillfället slog han henne med en porslinskål, vilket medförde en sårskada.

En annan kvinna blev under två och ett halvt år misshandlad vid ett stort antal tillfällen av sin sambo som tog strupgrepp på henne, dunkade hennes huvud mot en vägg, mot ett köksskåp och mot en sänggavel, sparkade henne i ryggen och slog henne med ett hundkoppel. Mannen hotade också att döda henne och hennes föräldrar och syskon.

Detta är två exempel från Brottsoffermyndighetens referatsamling.

Herr talman! Många kvinnor som till slut sökt hjälp har mött okunskap och fördomar. Ofta får de frågan: Varför lämnar du inte mannen?

Att söka förklaringar till våldet hos kvinnan eller lägga ansvaret på henne genom frågan varför hon inte lämnar mannen bygger på både okunskap och fördomar.

Inom kriminologin finns det etablerade uttrycket ”blaming the victim”, vilket tydligt visar sig gällande våld mot kvinnor i nära relationer. Vid vilka andra brott än våldsbrott och sexualbrott mot kvinnor brukar samhället söka orsaken hos offren?

Rädslan för värre våld, konsekvenserna för barnen och rädslan för att bli mördad av mannen är faktorer som gör att många kvinnor inte vågar lämna sitt förhållande. Undersökningar visar också att i de fall som kvinnor gör det är det extra farligt. Det är då som de utsätts för verkliga risker att bli mördade och blir också i många fall mördade därför att det då förekommer separationsproblem för maken och han blir svartsjuk och så vidare.

Hur kan då samhället kräva att ansvaret ska läggas på kvinnan att lämna mannen när samhället så ofta misslyckas med att hjälpa henne?

Det krävs inom rättsväsendet och hos alla sociala myndigheter och sjukvården ständiga utbildningsinsatser om hur våldsproccessen ser ut så att man kan ta fram ordentliga handlingsprogram. Därför är det skönt att vi nu har denna nationella handlingsplanen om mäns våld mot kvinnor.

I arbetet med att bekämpa våldet måste man också titta på särskilt utsatta grupper. Det är invandrade kvinnor, kvinnor med psykiska problem och kvinnor med missbruksproblem. De är ofta hårt utsatta.

Herr talman! Vi måste i opinionsarbetet en gång för alla slå fast att hot, misshandel, ofredande, våldtäkt och kvinnofridskränkning är brott som samhället ser allvarligt på och att det aldrig är kvinnans eget fel att mannen utsätter henne för övergrepp.

Jag vill säga ett par ord om våldet mellan samkönade partner som också lyfts fram i denna nationella handlingsplan. Det kan följa precis samma mönster som i ett heterosexuellt förhållande.

Men det finns också en rädsla hos många i samkönade parrelationer för att möta förakt och oförståelse från omgivningen på grund av den

*Mäns våld mot
kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld
i samkönade relationer*

sexuella läggningen. Det gör att många ofta drar sig för att göra en polis-anmälan. Även här måste man lyfta fram utbildningsinsatserna inom polisen och arbeta mot fördomarna både inom rättsvårdande myndigheter, där det fortfarande ofta förekommer, inom sjukvården och inom socialtjänsten.

Patriarkala värderingar och hedersrelaterat våld kan också drabba personer med en annan sexuell läggning än vad familjen tillåter. Också här finns stora okunskaper, och det krävs utbildningsinsatser.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag lyfta fram ytterligare en aspekt i detta som jag inte var riktigt medveten om när jag började engagera mig i frågan om mäns våld mot kvinnor. Det är det våld som många kvinnor möter i yrkeslivet. Det finns en undersökning som visar att många kvinnor är utsatta för större risker i yrkeslivet än i hemmet. Jag betvivlar den slutsatsen, men den är intressant att diskutera i alla fall. När kvinnan utsätts för våld av en yttligt bekant är det ofta i samband med sitt jobb. Många kvinnor har yrken som socialsekreterare, kuratorer och lärare eller jobbar inom vården. Där möter de många personer som ger sig på dem. Exempel på det kan vara arbetskamrater och skolkamrater, lärare, klienter och patienter. Det här är också ett problem som vi måste uppmärksamma när vi diskuterar våldet mot kvinnor.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 15 INGER DAVIDSON (kd):

Herr talman! Att ta till våld är aldrig någonsin acceptabelt. Ändå är det på något sätt lättare att förstå det våld som förekommer mellan okända personer än det som sker inom hemmets väggar. Jag tycker inte att det riktigt går att ta till sig att män ger sig på sina egna fruar och sambor, att en pappa kan döda sin dotter för att släktens heder är i fara eller att den ena parten i ett samkönat förhållande ger sig på den andra. Ändå är det just de situationerna som det betänkande som vi diskuterar här i dag handlar om.

Har då ingenting gjorts eller hänt på de här områdena? Jo, det har det. Jag skulle nästan önska att jag hade kunnat svara nej, för då hade vi kunnat stå här och säga: Nu ska vi göra det och det, och så kommer allt att bli mycket bättre! Men både den förra regeringen och, framför allt, den nuvarande alliansregeringen har vidtagit många åtgärder. Ändå måste vi konstatera att våldet i alla de här situationerna fortfarande är ett stort samhällsproblem. Det är mer än beklämmande.

Nu är det snart mer än tre år sedan regeringen lade fram handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i samkönade relationer och hedersrelaterat våld. Alla de tre delarna togs upp där. Tanken är att man med en samlad strategi lättare rår på problemet. Brottsförebyggande rådet fick i uppdrag att följa upp detta och utvärdera hur det har gått. De har precis lagt fram sin första utvärdering. De konstaterar att arbetet har intensifierats, att frågorna har lyfts upp på dagordningen i flera myndigheters verksamheter på ett annat sätt än tidigare och att de ideella organisationernas viktiga insatser lyfts fram. Det är en bra start, som de uttrycker det. Men insatserna räcker inte.

Vad är det då för arbete som pågår? Polisen har intensifierat sitt arbete mot våld i nära relationer under 2009. Det är en viktig insats, för

polisen har fått mycket kritik för att varken vittnen eller alla misstänkta har förhörts och för att skador inte har dokumenterats. Detta har man tagit till sig, och man arbetar nu brett för att antalet anmälningar ska öka. Man hade en stor annonskampanj i höstas, och man arbetar för att mörkertalet ska minska och för att stödet till de drabbade ska förbättras.

Om man får tro Brottsförebyggande rådet – och det får man väl – ska åtgärderna kunna leda till att 20 procent fler brott som handlar om våld i nära relationer ska kunna klaras upp. Det är en bra start, kan man säga.

När det gäller våld i samkönade relationer saknas fortfarande mycket kunskap. Det är om möjligt ännu mer tabubelagt än våld i tvåkönade relationer. I en lesbisk relation spelar förövaren ofta offer enligt en rapport från Nationellt centrum för kvinnofrid. Det kan till och med leda till att fel person grips. Därför är det extra viktigt att dokumentera skador och försöka få fram vittnen och stödbevis på brottsplatsen vid sådana våldsbrott.

När det gäller hedersrelaterad brottslighet pågår också just nu en kampanj från polisen. Den finns i Stockholms tunnelbana och på Internet och vänder sig till barn och unga. De uppmuntras att polisanmäla händelser som kan vara hedersrelaterad brottslighet. Polisen anordnar också seminarier för att utbilda fler i hur man upptäcker och hanterar sådan brottslighet. Rikspolisstyrelsen har dessutom i samråd med de regionala polismyndigheterna tagit fram en handbok för arbete med brott i nära relationer. Arbete pågår alltså på många håll.

Personligen tror jag att polisen måste fördjupa sitt värdegrundsarbete så att det verkligen handlar om vilken människosyn och inte minst vilken kvinnosyn man har. Alla människor har ett unikt värde, och det är okränkbart. Alla ska behandlas lika och med respekt. Även om de värdena inte alltid är så lätta att leva upp till måste de sitta i ryggmärgen hos varenda polis. Det finns många tecken i dag som tyder på att ett sådant fördjupat värdegrundsarbete är nödvändigt.

Det arbete som utförs av Nationellt centrum för kvinnofrid har givit bra resultat. Det finns ett stort behov av den stödtelefon, Kvinnofridslinjen, som de driver. Eftersom vår debatt här sänds i tv tänker jag lämna ut numret till Kvinnofridslinjen: 020-50 50 50. Det är gratis att ringa, och det syns inte att man har ringt, så dit kan våldsutsatta kvinnor vända sig med stort förtroende.

Det finns områden där lagstiftningen behöver skärpas ytterligare. Stalkningsutredningens förslag är steg i rätt riktning. De kom 2008, precis som har påpekats här tidigare. Det föreslås bland annat att ett nytt brott som heter olaga förföljelse ska införas. I dag kan en person som förföljer en annan utan att gå till handgripligheter inte straffas för det. Den psykiska press som det innebär att någon bevakar varje steg man tar kan vara lika påfrestande som att bli fysiskt attackerad. Lagen om besöksförbud för män som har misshandlat föreslås bli ersatt av en lag om kontaktförbud, som ska kunna följas upp med elektronisk fotboja på förövaren – det är viktigt. Man föreslår också ett bättre skydd för personuppgifter. I dag är det alldeles för lätt att få fram skyddade personuppgifter.

Den nya lagen kommer i vår. Man kan tycka att det har dröjt länge, men lagstiftning är alltid svår att genomföra. Det planeras en lagrådsremiss under våren, och förhoppningsvis kan vi under mandatperioden

Prot. 2009/10:68
3 februari

*Mäns våld mot
kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld
i samkönade relationer*

fatta beslut om en ny lag. Även straffbestämmelserna för kvinnofrids-
kränkning och grov kvinnofridskränkning ses över.

Oavsett vilken typ av brottslighet det handlar om måste vi börja med barnen om vi ska komma till rätta med den på sikt. Hemma, i förskolan och i skolan måste de få lära sig att respektera varandra som människor, att var och en har rätt till personlig integritet och att våld aldrig är lösningen på ett problem. Från ord till handling är steget aldrig långt, särskilt inte i en situation då man är avtrubbad av alkohol och droger. Därför har alla, inte minst vanliga hyggliga män, ett ansvar för att genom sitt eget sätt att handla och uttrycka sig förebygga våld mot kvinnor förutom alla de insatser som görs från myndighetshåll.

Barn som själva bevittnar våld hemma är särskilt utsatta. Nästan alla har varit inne på det. De måste få hjälp att bearbeta sina upplevelser och alltid få möjlighet att berätta vad de har varit med om. De måste finnas med som en viktig del av varenda förundersökning där våld mot kvinnor behandlas och där barn finns med i samma lägenhet eller till och med i samma rum.

Barn som bevittnat våld är brottsoffer när man talar på vanligt språk. Jag tror att alla vi som sitter här tycker att barn är brottsoffer. De har också fått sin status framskjuten genom att de får rätt till ersättning i den lagstiftning som kom under den förra regeringen, men det är väldigt svårt att ta ställning till den juridiska statusen. Det handlar alltså om huruvida de också ska vara målsägande i en rättegång. Många tycker att det ska vara så. Det är en diskussion som förs. Jag tycker att det vore bra att göra en ordentlig utredning också när det gäller detta även om jag inte är helt säker på att det vore bra för barnen att delta i en process tillsammans med sina föräldrar.

När det gäller hedersrelaterat våld behövs det andra insatser och inte minst mer kunskap om hur det kan förebyggas genom utbildning och andra integrationsfrämjande insatser.

Jag vill sluta med att säga att vi inte får glömma att vi som enskilda också har ett ansvar för att aldrig vända bort blicken när vi misstänker att någon utsätts för våld i en nära relation. Hur svårt det än är att lägga sig i, som det brukar uttryckas, är det vår skyldighet mot dem som drabbas att ställa frågor och att anmäla. Det är det minsta de kan begära.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.
(Applåder)

Anf. 16 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Tack, Inger Davidson! Det dyker förstås upp några funderingar. Inger Davidson säger att mycket har gjorts, och alldeles särskilt den här mandatperioden. Det tillhör den politiska retoriken att lyfta fram vad man själv har gjort. Sedan hänvisar hon till utredningar och förslag som den socialdemokratiska regeringen satte i gång. Nationellt centrum för kvinnofrid är till exempel ett sådant initiativ. Stalkningsutredningen har vi redogjort för här. Direktiven skrevs av Socialdemokraterna. Utredningen lades fram 2008, och det senaste beskedet från justitieminister Beatrice Ask är att det planeras en lagrådsremiss under våren. Det var svaret på Susanne Ebersteins fråga häromdagen i just den här frågan. Vi får väl se hur det blir. Det finns inte med i propositionslistan. Jag tycker att det är angeläget att det kommer fram. Frågan om det förstärkta och

förbättrade besöksförbudet har diskuterats både under den här mandatperioden och under den förra mandatperioden. Det är verkligen på tiden att man kommer till skott.

Sedan har jag en annan fundering. Inger Davidson talade om Brås uppföljning av handlingsprogrammet. Det är bra. Där pekar man på att nästa steg borde vara slå in på en väg för att förhindra män att begå våldsbrott mot personer i nära relationer. Vi har föreslagit att regeringen och riksdagen ska ta lite krafttag i den frågan och utveckla mansmottagningar runt om i landet. Hur ser Inger Davidson på den saken?

Anf. 17 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är ett ganska trist spel att hela tiden tala om att ni sade det under den förra perioden och att vi sade det nu. Vi talar ju om de här jätteviktiga frågorna som vi egentligen tycker ska föras framåt så snabbt som möjligt och där vi har en nolltolerans. Vi vill inte ha ett enda slag till mot en kvinna. Vi vill inte att en enda kvinna eller flicka ska behöva dödas i hederns namn och så vidare. Om det är någonting som den här regeringen har satsat på så är det faktiskt det. Hur många handlingsplaner togs fram under den förra regeringstiden? Jag måste ju få svara med samma mynt. Vi har tagit fram ett antal handlingsplaner, och handlingsplaner är konkreta verktyglådor för myndigheter, ideella organisationer och alla som arbetar på de här områdena. Därför är det ett bra sätt att jobba. Jag hoppas att det får fortsätta oavsett vilken regering som kommer till makten, om det nu skulle falla så förskräckligt ut att alliansregeringen inte får fortsätta. Jag hoppas att det här området fortfarande prioriteras och att man fortsätter att följa upp handlingsplanerna.

Jag håller helt med om att vi måste satsa på förebyggande verksamheter och på att få män att ändra sitt beteende. Där görs väldigt mycket. Det görs också mycket inom Kriminalvården där man satsar på program för att påverka mäns beteende och få dem att själva inse hur de ska komma till rätta med sina problem. Jag kan verkligen understryka att det är viktigt att satsa på den typen av insatser.

Anf. 18 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Inger Davidson! Så bra att vi är överens om att det är viktigt att satsa på förebyggande arbete. Kriminalvården arbetar i efterhand. Där handlar det om dömda män, och de allra flesta män som utsätter en närstående för våld eller andra kränkningar kommer aldrig någonsin i närheten av vare sig polis, domstol eller kriminalvård.

Vi har i en motion föreslagit att det, som ett tillägg till Kriminalvårdens i och för sig väldigt väl utvecklade program – jag känner väl till det – borde finnas mottagningar runt om i landet dit män kan söka sig för att samtala om sig själva innan det har gått så långt att man står inför skranke och har gjort sig skyldig till allvarliga brott mot någons person eller hälsa. Vi tycker att det vore ett bra förebyggande arbete. Vi efterlyser regeringens stöd i den frågan.

Vi skulle vilja att riksdagen hade fattat beslut om just detta i samband med budgeten. Det skulle finnas med som ett uppdrag att stimulera den typen av verksamhet. Vi saknar det. Det finns inte. Det står nämnt, och det är mycket som nämns i handlingsplanen, men det finns egentligen

Prot. 2009/10:68
3 februari

*Mäns våld mot
kvinnor, heders-
relaterat våld och
förtryck samt våld
i samkönade relationer*

inte några konkreta uppdrag. Det står också att man ska ha ett barnperspektiv i handlingsprogrammet, men det finns inga konkreta åtgärder där heller. Synar man handlingsprogrammet ser man att det finns många punkter, många ord och en hel del verkstad, men det finns naturligtvis väldigt mycket mer att göra.

Avslutningsvis välkomnar jag att också Inger Davidson tycks ha samma uppfattning som Göran Hägglund, nämligen att frågan om barn som bevittnar våld bör utredas. Hur svaret på en sådan utredning sedan blir vet ingen av oss ännu. Arbetet bör sättas i gång här och nu. Stöd vår reservation nr 12, Inger Davidson!

Anf. 19 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tog upp Kriminalvården därför att vi ska förebygga fortsatt brottslighet. Det är ändå de som har gått allra längst som hamnar där. Att de sedan inte kommer ut och fortsätter att slå en ny kvinna, som ofta är fallet, är också ett förebyggande arbete. Det var därför jag nämnde det.

Det är inte så som Elisebeht Markström säger, att alla de här frågorna inte finns med i handlingsplanen. När det kommer en handlingsplan från regeringen och riksdagen skickar det väldigt tydliga signaler till alla, inklusive ideella organisationer, myndigheter och alla som arbetar med en viss fråga som handlingsplanen tar upp. Man kan naturligtvis säga att det inte står exakt hur myndigheterna ska göra och hur de här samtalsjourerna ska arbeta, men det är en viktig utgångspunkt i en handlingsplan att de nämns och att de är viktiga åtgärder. Jag kan inte hålla med om att det inte finns tydlighet i det som regeringen har satsat på.

Jag tycker att vi ska gå vidare och utreda den juridiska statusen för barn, men det innebär inte att jag säger ja till den reservation som ni har i dag. Jag tror, precis som Johan Linander, att det här behöver göras i en bredare utredning där man tar upp olika delar. Barn behöver fortsatt mer skydd också via lagstiftning. Även om inte all lagstiftning följs i dag – och det kan vi vara väldigt ledsna för, och det ska vi fortsätta att följa upp – behöver de mer skydd i lagstiftningen, och det skulle jag gärna vilja utreda.

Anf. 20 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m):

Herr talman! Tänk dig in i en situation där rätten att bestämma över dig själv, din kropp, ditt liv eller din sexualitet har fråntagits dig! Tänk att du utsätts för våld, hot och förtryck när du gör val som vi, i vart fall jag, ser som självklara, till exempel hur vi klär oss på morgonen innan vi går ut, vem vi umgås med, vem vi fikar med på eftermiddagsfikat eller vart vi går om vi vill gå på bio på kvällen. Det handlar om våra livsval, till exempel vilket val av utbildning vi gör eller vilket jobb vi vill ha eller den kärlek, den livspartner, vi väljer.

Tänk att den som begränsar den här friheten, rätten att göra de här valen, i ditt liv och som begår övergrepp på din person är en person i din absoluta närhet. Tänk dig att det är en person i din egen familj.

Och tänk dig då att den här fruktansvärda verkligheten som de personer som utsätts för detta våld, förtryck och övergrepp lever i drabbar tusentals. De är väldigt många. Varje dag mister minst 15 personer i vår värld livet i hederns namn.

Det hedersrelaterade våldet finns i Irak, det finns i Indien, det finns i Sverige och det finns i Norge. Det finns överallt. Här i Sverige vet vi att tusentals personer lever under ett ständigt hot från den egna familjen. De här tusentals personerna i vårt land är inte bara siffror i en kolumn, de är inte siffror i statistiken, utan de är människor av kött och blod.

Bakom varje enskild siffra finns en människa, ett ansikte. Hon eller han kan heta Klara, Natalie, Roland, Fatima, Ann-Kristin, Ali, Jens eller Lotta. Hon eller han har tusen namn. Hon eller han har tusen ansikten. De kommer från alla delar av landet, har alla typer av bakgrunder och kommer från alla samhällsgrupper.

Jag vill med bestämdhet slå fast att det inte kan finnas någon som helst heder i att hota, förfölja, förtrycka eller döda sitt eget barn, sin egen kusin eller någon annan medmänniska. Det finns ingen heder i detta. Därför måste vi göra vårt absolut yttersta för att fortsätta kampen mot det hedersrelaterade våldet och förtrycket.

Regeringen och Sveriges riksdag, vi här inne i denna kammare, har antagit den här utmaningen på fullaste allvar. Det finns framför allt tre saker som jag vill peka på i dag när vi diskuterar det här betänkandet.

Den första är problemets storlek. Vi vet att var tionde 15-årig flicka och 4 procent av pojkarna lever med hedersrelaterade problem som hårt begränsar deras liv. Detta har en undersökning i Stockholms stad visat.

Den andra är handlingskraften, alltså den handlingskraft som visas av den handlingsplan som regeringen har lagt fram och som riksdagen har beslutat om med konkreta åtgärder för att bekämpa detta problem.

Den tredje är regeringens mångmiljonsatsning. Ju mer vi vet om problemet desto större blir insatserna och desto mer ökar dessa förebyggande insatser.

I ett aktuellt beslut från regeringen har man gett länsstyrelserna i uppdrag att under 2010 fortsätta att främja och lämna stöd till insatser för att motverka hedersrelaterade hot och hedersrelaterat förtryck. Det här omfattar 36 miljoner kronor som regeringen lämnar i stöd för detta.

Herr talman! Jag vill avsluta med att säga att vi måste fortsätta att göra vårt absolut yttersta för att ta kampen mot det hedersrelaterade våldet och förtrycket, mot mäns våld mot kvinnor och våld i samkönade relationer på absolut största allvar. Den slutar inte här och nu, utan den fortgår.

(Applåder)

Anf. 21 GÖRAN THINGWALL (-):

Herr talman! I detta betänkande har vi ett flertal motioner som handlar om sexuellt våld mot kvinnor. Jag har bidragit med en med rubriken *Kemisk kastrering som påföljd till våldtäkt*. Den börjar med raden: "Vi får inte glömma Engla!"

I inledningen står det: En blott tioårig flicka miste livet den 5 april 2008. Glad i hågen cyklade hon hem för första gången efter en fotbolls träning. Hon hade kontakt med sin mamma via mobiltelefon flera gånger under cykelfärden. Hon kände sig trygg. Samtidigt på samma vägsträcka fanns en man som åter brottades med sina impulskontroller. Det var en vuxen man som sedan dryga tio år vid upprepade tillfällen tappat kontrollen över sina handlingar och våldfört sig på kvinnor. Han har dömts i domstol flera gånger men ständigt återfallit i brott.

Herr talman! Den vecka som följde efter den 5 april och innan Engla kunde hittas har hennes mamma Carina Höglund skrivit om i boken *Älskade Engla du saknas oss*. På ett högst gripande sätt får man ta del av invånarnas engagemang i Stjärnsund i letandet efter Engla och framför allt hennes mammas oerhörda vanda och förtvivlan om vad som skulle komma och som exploderade i upptäckten av Englas misshandlade kropp.

Jag fick vid flera tillfällen stanna upp i texten och ta djupa andetag för att kunna fortsätta. På ett ställe skriver hon så här: Medan hysterin och förnuftet kämpar mot varandra kommer jag på ett mantra som egentligen inte betyder något för stunden. När hysterin och förståndet är på väg bort mumlar jag för fullt tomte, tomte, tomte, tomte, tomte tills jag hittar fotfästet igen. Det är ett sätt att i några sekunder vila hjärnan på något obetydligt. När mina släktingar och vänner kommer för att trösta och hjälpa till och börjar flippa ut säger jag åt dem att bara tänka tomte, tomte, tomte. De tror nog att jag blivit helt galen. Men mantrat hjälper mig att hitta fokus igen. Den starkaste tanken i mitt huvud är: Hitta Engla, hitta Engla, hitta Engla.

Herr talman! Engla hade, eller riktigare är att säga *har*, en mormor och morfar också. Som nybliven morfar sedan två år får jag kalla kårar nedför ryggraden när jag tänker på hur det måste kännas för Englas morfar. Min kärlek till min underbara lilla tös är oinskränkt och får mig att lyfta i tillvaron. Denna kärlek är något som jag vill hålla fast vid i många år framöver. Men tänk om den plötsligt en dag om åtta år skulle få sig en törn för att en man – som dömts för flera våldtäkter och avtjänat straff men likväl upprepar sitt patologiska mönster – inte kan kontrollera sina impulser utan förgriper sig på henne! Hemska tanke!

Det är så här, herr talman, att den dömde själv har rätt att välja att ingå i något av de rehabiliteringsprogram som finns även om de är obligatoriska. Ett exempel är ROS-programmet som står för relation och samlevnad. Vidare har den dömde fri tillgång till sin egen sexualitet under fängelsetiden och kan fortsätta i sin fantasivärld om tösar, flickor och kvinnor och kan tillfredställa sig själv. Gärningsmannens integritet och motivation framhålls som en förklaring till att man inte kan tvinga någon till terapi. Detta är förvisso sant, men om den intagne nu inte vill borde ändå deltagande i något program under fängelsetiden vara en förutsättning för frigivning.

Jag läser vidare i motionen: ”Det fattas en straffpåföljd som får dessa män att inte gång på gång hamna i situationer där deras impulser och sexuella drift tar kommando. Det måste vara en mänsklig rättighet för våra kvinnor, döttrar och barnbarn att vistas ute i samhället och känna sig trygga, att inte på något sätt bli antastade för sitt kön, att bli respekterade som individer oavsett klädsel eller stämningstillstånd, att kunna lita på att ett nej alltid är ett nej och respekteras för detta, att en tös, en flicka aldrig skall behöva tänka tanken att någon av det motsatta könet har dolda motiv vid en eventuell kontakt. – – – Det måste finnas en påföljd som är starkt integritetskränkande för den som tänker stiga över gränsen. Något som är ett hot mot det egna könet och framförallt den sexuella driften. Jag menar att kemisk kastrering, eller tillfällig nedsättning av potensen, är den straffpåföljd som kan få varje grabb eller man att tänka både en eller två gånger innan han förgriper sig på en person.”

Herr talman! Självklart ska kemisk kastrering, ett tillfälligt nedsättande av potensen, alltså ett reversibelt tillstånd där testosteronnivån trycks ned till noll, kombineras med terapi. Problemet är, som sagt, att motivera den intagne att delta i terapi. Den kemiska kastreringen ska dock vara en påföljd och initieras från och med dag ett under strafftiden.

Som med all behandling finns det de som är för och de som är emot. De senare framhåller biverkningar av behandlingen och vad som händer när behandlingen upphör. Som jag sagt ska den kompletteras med någon form av terapi och behandlingen och strafftiden får väl helt enkelt anpassas till hur den dömda lyckas i detta avseende.

Avsikten med kemisk kastrering ska framför allt vara preventiv, som jag nyss berörde. I motionen skriver jag att ”jag är övertygad om att det fattas något självklart i vår uppfostran idag – ett axiom som säger att varje individ har bestämmanderätt till sin kropp och själ. Och att detta inte är förhandlingsbart! Ett nej är alltid ett nej!”

Herr talman! Hur kan detta axiom implementeras? Jag besökte nyligen Norrtäljeanstalten och en kvinnlig personal i paviljong A, där 31 våldtäktsmän finns, sade att alla borde gå igenom exempelvis ROS-programmet redan i sjuan på högstadiet – åldersanpassat förstås, tillade hon. Hon har så rätt. Det är lite sent att vid 42 års ålder och efter fyra våldtäkter och två mord genomgå ett program som ska lära dig hur livet ska levas.

Vi släpps inte ut i trafiken utan körkort eller dristar oss ut på nattgammal is, men det komplicerade livet förutsätter vi att våra ungdomar ska fixa på egen hand med trial-and-error-metoden. Jag blev därför väldigt glad när jag läste i en av våra dagstidningar i förra veckan om ett projekt på Valhallaskolan i Oskarshamn. Från sjuan och hela högstadiet har eleverna två dagar i veckan livskunskap på schemat, ett projekt som utarbetats av psykologen Yvonne Terjestam.

Projektet har resulterat i boken *Mindfulness i skolan* och handlar bland annat om reflekterande samtal. Studien visar att eleverna exempelvis fick en bättre självbild och att välmående ökade generellt. Tonåringarna behöver verktyg för att hitta sig själva, säger Yvonne Terjestam. Förutom minskad mobbning och annan psykisk ohälsa ser man positiva effekter på inläringen av kunskap, och det är ju inte helt fel.

Jag blev dock något desillusionerad av Skolinspektionens nya granskning, som presenterades i går, av 50 skolor vad gäller kränkande behandling. Bara en skola, Fribergaskolan i Danderyd, fick godkänt. Där diskuterar man varje månad olika värdegrundsfrågor, har kompisstödare och antimobbningsgrupper och gör många aktiviteter tillsammans för att skapa en social gemenskap.

Herr talman! Är det inte hög tid att göra något radikalt åt ökningen av våldtäkter? När ska vi få se en knick på kurvan som pekar stadigt uppåt? Kemisk kastrering finns som frivillig behandling i Sverige och som komplement till ROS-programmet. Som behandlingsmetod finns den i flera europeiska länder. I USA finns den i fyra delstater som påföljd för återfallsförbrytare.

Jag är fullt medveten om att män med psykiatriska diagnoser svarar mindre bra på kemisk kastrering som prevention; detta gäller självfallet också psykopater. Dock ska de inte få möjlighet att upprepa sina hand-

lingar direkt efter en frigivning. Vi har en skyldighet gentemot Engla att något liknande inte sker igen.

Vi får inte längre ducka för att en straffpåföljd som kemisk kastrering är integritetskränkande för personen som utsätts för den, för vad är det i jämförelse med den våldtäkt som tösen, flickan, kvinnan utsätts för? Det livslånga lidandet, som en dylik kränkning innebär, är oerhört svårt att sätta sig in i. Att få sin sexualitet så besudlad och vanhedrad måste vara det värsta man kan vara med om.

Herr talman! Riksdagen har att stifta lagar som skyddar medborgarna. Det är dags att sätta fokus på brottsoffren. Ökningen av våldtäkter och försök till våldtäkt tycks inte klinga av med den lagstiftning vi nu har. Det är då samhällets skyldighet att pröva nya vägar och hitta metoder som tidigt kan identifiera individer med avvikande beteende och på så sätt förhindra att töser, flickor, kvinnor ska få sina liv förstörda.

Vi kan inte slå oss till ro med förklaringen att kemisk kastrering inte fungerar preventivt eller som behandlingsmetod. Herstedvesteranstalten i Danmark lär ha liten återfallsfrekvens efter kemisk kastrering. För att få ett trendbrott och en minskning av dessa brott måste vi se hur denna metod som påföljd fungerar under svenska förhållanden.

Låt mig, herr talman, avslutningsvis säga att det är alldeles för sent att sätta in åtgärder när en våldtäkt är fullbordad. Varje grabb måste ta med sig ut i livet en respektfull hållning till det motsatta könet. Detta kan endast bli verkligt, från samhällets sida, med en diskussion i skolan om relationer och samlevnad. Förhoppningsvis får vi då större möjligheter att identifiera grabbar med avvikande beteende och sätta in adekvata resurser. Kemisk kastrering ska fungera som ett rött ljus som man inte går emot. I denna Internetvärld med obegränsad tillgång till allehanda sexuella böjelser måste vi hjälpa grabbarna att värna om sin egen och andras sexualitet.

Englas mamma, Carina Höglund, säger att förhoppningen är att hennes bok blir ”en bok som jag önskar att det skall tas lärdom av”. Läs den, kära ledamöter!

Jag yrkar bifall till min motion Ju377.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

9 § Våldsbrott och brottsoffer

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2009/10:JuU15
Våldsbrott och brottsoffer.

Anf. 22 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s):

Herr talman! Nu är vi inne på justitieutskottets tredje ärende för i dag, våldsbrott och brottsoffer.

Brotsutvecklingen går åt fel håll i år liksom de flesta andra år. Med några få undantag har de allra flesta brottstyper som finns upptagna i brottsbalken ökat vad gäller anmälningar under 2009. Vad gäller våldsbrott, som detta betänkande behandlar, anmälades 111 300 våldsbrott,

vilket är en ökning med 3 procent. Det säger inte så mycket annat än att det är ett antal fler anmälningar. Vi vet väldigt lite om hur våldsbrottsligheten egentligen ser ut eftersom mörkertalen för vissa våldsbrott är stora medan de för andra våldsbrott är mycket exakta. Det visar emellertid på utvecklingen.

Jag har särskilt noterat att anmälda våldsbrott gällande små barn förra året ökade med 15 procent, men det krävs en noggrann analys av vad den uppgiften signalerar. Är det en faktisk ökning av barnmisshandel eller tyder det på att fler runt barnen tar sitt ansvar och anmäler när de misstänker att ett barn kan fara illa? Eller finns det andra förklaringar?

Brottslighetens omfattning i ett samhälle har i mångt och mycket sin förklaring i hur samhället förmår sörja för människors behov av utbildning, vård och omsorg i olika faser i livet. Stora klyftor som leder till sociala problem som arbetslöshet och bristande hälsa leder till konsekvenser också på det kriminalpolitiska området. Barn som växer upp i familjer där vuxna drabbas av arbetslöshet, olycka eller sjukdom drabbas naturligtvis också om inte samhället anstränger sig för att utjämna skillnader i livsvillkoren.

De senaste tio årens satsningar på rättsväsendet har varit nödvändiga för att bekämpa brottsligheten och öka tryggheten. Rättsväsendets budget har ökat med drygt 14 miljarder. Vi ser det som positivt med bland annat fler poliser. Det finns emellertid anledning att tillägga att sambanden för ett samhälles brottsutveckling är betydligt mer komplicerade än om det finns 19 000, 20 000 eller 21 000 poliser. Det gäller för den delen även strafftidens längd för dem som begått brott.

Det är självfallet en rad samverkande faktorer som spelar roll, både på det övergripande och på det individuella planet, för om människor begår brott, vilka brott som begås, om man är brottsaktiv under en längre tid eller begår brott någon enstaka gång.

Det vill vi ha sagt så att inte någon förleds tro att vi socialdemokrater menar att brottsutvecklingen bäst hanteras allena med fler poliser. Så ser vi inte på det.

Sverige ska vara ett land som håller ihop där de sociala och regionala klyftorna minskar, sade statsminister Reinfeldt i regeringsförklaringen 2006. Vad vi ser efter snart fyra år med alliansen är raka motsatsen.

Vi lever i ett av världens rikaste länder. Vi har råd med ett välfärdssystem av världsklass. Ändå har regeringen valt att försämra trygghetssystemen så att otryggheten ökar.

Enligt Försäkringskassan kommer 54 000 sjukskrivna att utförsäkras från försäkringen under 2010. Det ökar otryggheten.

Den förstörda a-kassan är nu på så låg nivå att det får sägas vara ett undantag om någon får mer än hälften av sin inkomstförlust vid arbetslöshet täckt från försäkringen. Det ökar otryggheten.

Nu kommer rapporter om att tvångsförsäljning av familjers hus och bostadsrätter fram till nu har fördubblats. Bakom siffrorna finns familjer, ofta med hemmaboende barn som nu tvingas flytta och byta skola. Det ökar otryggheten.

År 2010 kan vi räkna med att över 200 000 barn och ungdomar lever i relativ fattigdom i Sverige. Allra värst är det för barn och unga med ensamstående föräldrar där nu vart fjärde barn lever i fattigdom. Det är de högsta siffrorna i modern tid. Det ökar otryggheten.

Ungdomsarbetslösheten slår rekord. Var fjärde ungdom är arbetslös. Sverige hör till de länder i EU som har högst ungdomsarbetslöshet. Sammantaget är arbetslösheten uppe i närmare 9 procent. Det ökar otryggheten.

Alkoholkonsumtionen har under ett flertal år stigit rejält i Sverige. Det ökar otryggheten.

Jag studsade till när jag läste på riksdagens interna hemsida Helgonät att vi nu borde samlas och ge överblivna sovsäckar till de hemlösa i Stockholm. Här förs en politik där människor verkligen hamnar utanför, och den kristna gruppen i Sveriges riksdag uppmanar oss till att samla in sovsäckar.

Det är inte bara jag som har reagerat. Det är också många andra runt om som har gjort det. Här i min hand har jag till exempel en artikel från Expressen där Rolf Nilsson som är ordförande i föreningen Stockholms hemlösa säger att detta är kränkande. Jag säger samma sak.

Det är naturligtvis inte fel att i praktiken visa solidaritet. Det är inte vad jag säger. Det jag säger är att från Sveriges riksdag där vi kan fatta beslut som gör verklig skillnad för människor fattas inte de besluten. Här fattas helt andra beslut. De gör skillnad, men i fel riktning. Otryggheten ökar.

Så fort den borgerliga regeringen behöver stå till svars för de församlingar som gjorts för enskilda människor svarar man unisont: Det är finanskrisens fel. Men allt kan inte skyllas på den globala finanskrisen. Vi erkänner den. Men man kan inte skylla politiska beslut i Sveriges riksdag som är fattade långt innan finanskrisen ens en gång fanns på finanskrisen.

Jag har i väldigt färskt minne hur alliansens ledamöter här i kammaren applåderade när försämringarna i sjukförsäkringen beslutades. Det gick kalla kårar på fleras ryggar än på min, kan jag lova.

När otryggheten och klyftorna mellan människor ökar då ökar också brottsligheten. Det är ett känt sammanhang, och det är väl få som skulle opponera sig mot en sådan beskrivning.

Med det sagt finns det anledning att befara att vi kommer att se en icke önskvärd brottsutveckling om inte politiken läggs om för minskade klyftor, ökad rättvisa och ökat trygghet. Vinner vi valet i det rödgröna gänget i höst kommer vi att se till att en sådan politik förs.

Herr talman! Jag hade tänkt att tala om stalkning. Men jag besparar oss det, eftersom vi redan har klarat av det i den tidigare debatten. Jag ställer mig bakom våra tre reservationer, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation nr 2.

Den handlar om att det borde ges ett uppdrag till Nationellt centrum för kvinnofrid att ta fram en handbok, ett handlingsprogram, en nationell plan för omhändertagande av barn som har utsatts för sexuella övergrepp.

Majoriteten avstyrker vår motion med hänvisning till de nationella riktlinjerna för samverkan kring barn som misstänks ha varit utsatta för brott. För tydlighets skull vill jag säga att förutsättningarna för att barns rättigheter bättre kan komma att tillgodoses ökar om de framtagna riktlinjerna följs. Det är jättebra.

Men jag vill också ha sagt att Rikspolisstyrelsen och arbetsgruppen särskilt lyfte fram precis samma fråga som vi i vår motion. Det handlar

om särskilda rutiner för den medicinska undersökningen av barn som brottsoffer måste utvecklas.

Man pekar på att det arbetet kvarstår. Det är inte gjort ännu. Det är ingen som har fått uppdraget att göra det, såvitt jag kan läsa ut. Vi har pekat på att Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, skulle kunna få uppdraget. För oss är det inte viktigt vem som gör det. För oss är det bara väldigt viktigt att det nu kommer till stånd och verkligen görs.

I detta anförande instämde Christer Adelsbo, Margareta Persson, Kerstin Haglö och Meeri Wasberg (alla s) samt Mehmet Kaplan (mp).

Anf. 23 MEHMET KAPLAN (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att vi står bakom samtliga våra reservationer men för tids vinnings skull yrkar jag bifall till samma reservation som Elisebeht Markström gjorde tidigare, nämligen reservation 2.

Jag kommer kort att tala om reservation 1. Det handlar om uppdrag till Brottsoffermyndigheten. Lena Olsson från Vänsterpartiet är tyvärr sjuk och kunde inte vara med oss i dag. Det är en motion från Vänsterpartiet som vi tre oppositionspartier står bakom.

Det handlar om vilka i vårt samhälle som har ett ansvar för att hjälpa de brottsdrabbade. Många gånger har jag stått i denna kammare och talat om integritetsskydd och behovet av att ha starka rättssäkerhetsgarantier. Den som är starkast och hårdast utsatt för integritetskränkning är naturligtvis brottsoffret. Det är oerhört viktigt att vara klar på den punkten från alla partier.

När det gäller den här frågan har vi i mångt och mycket liknande åsikter. Det gäller bara att betona det tillräckligt ofta för att kunna förstå betydelsen av det.

Om man tittar på vilka som har ansvaret i dag är det primärt de rättsvårdande myndigheterna. Det är polisen, åklagarna och domstolarna. Men vi får inte glömma övriga myndigheter. Det är sjukvården, skolan, arbetsplatserna och också lokalsamhället som har ett stort ansvar. Utan det ansvaret tror inte vi att det går att till fullo stå upp för den som drabbas av ett brott.

Utöver dessa som jag har nämnt har det vuxit upp privata initiativ med lokala brottsofferjourer och kvinnojourerna, som jag nämnde i den tidigare debatten. Om vi tittar rent lagmässigt ligger det primära ansvaret för brottsdrabbade hos socialnämnderna. Det är socialtjänsten som ska leva upp till ansvaret, och det ser lite olika ut runt om i landet. I vissa delar av landet har de ett starkt stöd av de ideella krafterna. Det kan vara kvinnojourer, och det kan vara brottsofferjourer. I andra delar av landet får de kämpa på i uppförsbacke.

Fru talman! Jag vill vidare lyfta upp frågan som handlar om varför det verkar vara uppförsbacke i en del kommuner och hur det har uppdragats. I den rapport, *Statliga medel till kvinnojoursverksamheter*, som kom från Socialstyrelsen 2006 beskrivs en del olika scenarier. Ett av dessa vill jag verkligen lyfta fram eftersom det är lite talande.

Vissa kommuner har inte prioriterat kvinnojoursverksamheter. Därför finns inget stöd till våldsutsatta kvinnor i dessa kommuner. Inte prioriterat eller har ej prioriterat? Hur kan det komma sig? Då får vi titta när-

mare på en rapport från Amnesty som heter, talande, *Har ej prioriterat frågan*. Rapporten handlar om svenska kommuners arbete för att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Denna rapport kom 2005.

Med hjälp av dessa utmärkta skrifter borde man kanske se över vad som faktiskt har gjorts. Vilket ansvar har kommunerna för brottsdrabbade? Borde inte regeringen uppmärksamma detta mer? Man kanske borde ge – det står i vår reservation – brottsoffermyndigheterna i uppdrag att ur ett helhetsperspektiv se över hur kommunerna lever upp till sitt ansvar när det gäller de brottsdrabbade och ge förslag på åtgärder. Vi från Miljöpartiets sida tycker till exempel att fördelningen av medel till de lokala kvinnojourerna bör ligga på Brottsoffermyndigheten eftersom det är denna myndighet som har den största kompetensen på området när det gäller mäns våld mot kvinnor.

Med detta vill jag än en gång yrka bifall till reservation nr 2.

Anf. 24 HELENA BOUVENG (m):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

För en tid sedan skedde det som inte får ske. En elev knivskar en annan elev på ett gymnasium i Vetlanda. Polisen hanterar nu ärendet, och jag tänker inte kommentera det enskilda fallet. Men i mitt stilla sinne inser jag att den dag det här hände var två tonårsskillar båda förlorare.

Vad som ligger bakom dådet i detta fall måste polisen få utreda, men helt ovanligt är det inte att det är något som kan härröras från omständigheter långt bort i tiden. Det är en hel evighet för unga människor, men en dag rinner helt enkelt bägaren över. Dagens brottsoffer – morgondagens gärningsman. Så sant som det är skrivet.

Dagens betänkande berör brottsoffer och våldsbrott. 15 motioner är inte förtvivlat många. Flera av dem har väckts från allianshåll. Det skulle kunna tyda på att ett engagemang inte finns i frågorna, men det tror inte jag. Det andra vore att man tycker att den här regeringen gör mycket på området och vet att vi kommer att fortsätta det arbetet. Jag lutar åt det senare.

Fru talman! Jag börjar med den historiskt stora polisökningen. Det har skett en ökning till 20 000 poliser, som har i uppdrag att förebygga att brott begås och att klara upp fler brott. Tala om ett tydligt brottsofferperspektiv. Det bästa brottsofferperspektivet är att inte bli utsatt för brott över huvud taget. Men skulle det trots allt hända måste brottet klaras upp och tas på allvar. Uppklarade brott blir ytterligare en kränkning av den som redan har blivit utsatt. Ett ökat antal poliser är här helt avgörande.

Fru talman! Den nationella satsningen mot grovt organiserad brottslighet är ytterligare ett led i att ta de mest svårutredda brotten på allvar. Det är en satsning där varken länsgränser, myndighetsgränser eller landsgränser ska vara ett hinder för att denna ska kunna stoppas. Det är en brottslighet som genom hot och våld utsätter människor för en livslång brottsoffersituation. Det är ett framtida liv som i många fall är ett liv långt ifrån det liv man hade innan man blev utsatt för brott.

I brottsoffrets tecken går också den nya lagen om förtursförklaring, det vill säga att jag som brottsoffer har möjlighet att begära en förtursförklaring om tiden för förhandling är orimligt lång. Socialdemokraterna

var emot denna nya lag. Vi i alliansen, i Moderaterna, utgår från brotts-offret. Frågan är vem eller vad Socialdemokraterna utgår från.

Fru talman! I dag har vi diskuterat handlingsplanen om mäns våld mot kvinnor. Det är ännu en milstolpe i brottsoffrets spår. Här utarbetas nu nya sätt för att förhindra att våldsbrott begås, men här ges också stora ekonomiska bidrag till exempelvis landets kvinnojourer och brottsofferjourer som på ett bra sätt kan bemöta de kvinnor som har råkat ut för brott.

Aldrig någonsin i svensk rättspolitik har det tagits ett så stort helhetsgrepp beträffande mäns våld mot kvinnor. Det är ett helhetsgrepp som spänner över många viktiga områden för att kvinnor inte ska utsättas för våld. Enligt Brå är det ett betydelsefullt startskott för utvecklingen av ett bättre arbete för att förebygga våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck samt stödja dem som utsatts.

Fru talman! Jag stannar här vad gäller historia och väljer att titta framåt. Det finns mycket kvar att göra. Våren bjuder på flera lagförslag där krafttag tas mot våld och för brottsoffer. Jag ska nämna några.

Det kommer ett lagförslag om skärpta straff för allvarliga våldsbrott. Det är ett förslag som syftar till att understryka hur allvarligt vi som lagstiftare ser på dessa brott. Brottsoffer ska känna att lagstiftningen tydligt och klart säger ifrån att det här inte tolereras.

En proposition som jag personligen ser mycket fram emot är propositionen som berör barn misstänkta för brott. Min förhoppning här är att fler brott begångna av barn under 15 år utreds och att barn under 15 år kan drogtestas. Det är förslag som leder till tidiga och tydliga åtgärder. Det är förslag som förhindrar att unga människor fortsätter på en kriminell bana och ett drogberoende som för dem längre och längre bort från ett rikt vuxenliv. Det är förslag som leder till att även om jag har blivit utsatt för ett brott begånget av någon under 15 år ska jag känna att min utsatthet tas på allvar.

Fru talman! En tredje och viktig proposition gäller den nya kriminalvårdslagstiftningen som är på ingång. Om vi ska kunna förhindra att brott begås måste också de som har begått brott få en chans att sluta att begå brott. Det ska finnas en väg tillbaka. Efter många år av kriminalitet räcker det inte med att låsa in någon, utan tiden på anstalt måste också fyllas med relevant innehåll. Redan nu kan vi se att regeringens satsning på att förbereda för ett yrkesliv efter avsutten tid ger resultat. Arbetslinjen inom Kriminalvården är minst lika viktig som överallt annars. Om jag ska förmås att sluta slåss behövs hjälp och stöd för detta. Ett sådant beteende bryts inte utan hjälp och insikt. Först då kan vi bryta detta beteende och kvinnor kan återigen känna sig trygga.

Denna regering har hunnit med mycket, inte minst vad gäller ett rättsväsen värt namnet. Det här är en regering som sätter människor före system, en regering som vågar, vill och kan utgöra ett rejält motstånd mot våld och annan brottslighet, en regering som sätter brottsoffret i centrum.

Jag lyssnade på Elisebeht Markström. Hon sade en hel del kloka saker. Men jag var lite konfunderad över vad hon sade om utvecklingen av våldsbrott och trygghet. I måndags kom Brås trygghetsundersökning för 2009. Där framgår att tryggheten och förtroendet för rättsväsendet har ökat samtidigt som utsattheten för brott har minskat något sedan mät-

ningarna inleddes 2006. Dessutom visar undersökningen ett ökat förtroende för rättsväsendet, inte minst i frågan om rättsväsendets bemötande av personer som utsatts för brott. Det vore spännande att höra Elisebehts kommentarer.

Anf. 25 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Förtursförklaring: Den lagstiftningen – som ni väljer att kalla reform – var vi emot och är fortfarande emot.

Vi anser att motiveringen till att vissa personer skulle kunna få förtur inför domstol haltar betänkligt. Är det att värna brottsoffren – målsägande, som det egentligen heter – att säga till dem som begär förtur att de får gå före i kön? Vem är det som kommer att begära förtur? Är det de resursstarka, de som är väl pålästa eller de som är medvetna? Jag tror det. Jag tror att det är de svagaste som kommer att hamna längst bak i kön. Alla mål ska naturligtvis hanteras skyndsamt, men nu har ni lagt in en växel och sagt att vissa ska behandlas extra skyndsamt om de begär förtur. För oss känns det helt främmande att stödja en sådan reform.

De prioriteringar som ska göras i rättsväsendet ska göras från den politiska instansen, menar vi. Det är härifrån som vi ska tala om vad rättsväsendet ska prioritera. Det ska inte vara de som har bäst förutsättningar att föra sin talan som prioriterar sig själva. För oss hänger den frågan nämligen väldigt nära samman med rättvisa.

I slutändan handlar det förstås om att rättsväsendet behöver ha tillräckliga resurser för att klara alla mål och göra alla de prioriteringar som härifrån sätts upp, och inte från dem som på egen hand kan klämma sig in före och säga att just mitt mål är mer angeläget och därför begär jag förtur. Det är förklaringen till att vi socialdemokrater vill att den propositionen ska avslås.

Anf. 26 HELENA BOUVENG (m) replik:

Fru talman! Det var spännande att höra Elisebeht Markströms inlägg. Jag kommer ihåg att när vi debatterade den här frågan hade jag kollat upp vissa fall, och det var bland annat en 17-årig tjej i en av våra kommuner som hade blivit våldtagen av sin sambo. Det tog nästan tolv månader innan hennes fall kom upp till behandling. Tycker du att det är orimligt att hon ska ha en chans att fråga domaren, lagmannen i tingsrätten, om det inte har gått väldigt lång tid?

I begäran om förtursförklaring behövs det inte några långa juridiska skrivningar, utan man kan enkelt ställa frågan till lagmannen, domaren, i den tingsrätten: Är det rimligt att jag, en 17-årig tjej, ska gå och bära på dessa vårdor och att jag inte kan sova på nätterna under så lång tid? Jag blir lite förvånad över att Elisebeht inte tycker att hon ska ha den rätten.

Det är bara en domare som ska avgöra. Det behövs inga långa svåra juridiska skrivningar, utan det räcker med en enkel fråga: Är det rimligt att jag, 17 år, ska vänta tolv månader på att mitt ärende ska behandlas?

Anf. 27 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Självklart är inte det rimligt. Man kan plocka upp enstaka exempel och fråga om det är rimligt, och det är klart att det inte är det. Det ska inte vara så för någon, inte heller för dem som står efter denna flicka i kön, att det tar så lång tid. Dessutom är våld mot kvinnor en prio-

riterad fråga, så hon skulle i alla fall inte ha behövt vänta så länge om prioriteringsordningen från regering och riksdag hade följts. Det ska hon naturligtvis inte behöva göra.

Att skapa en möjlighet för personer som tycker att de har väntat för länge – säkerligen med rätta – att komma före andra känns helt främmande för oss. I slutändan betyder det, Helena Bouveng, att någon annan får vänta ytterligare lite längre. Det är inte så att det skapas mer utrymme. Det är väl inte så att man i domstolarna sitter på övertid och tar förtursförklaringarna, utan det sker naturligtvis under den tid som domstolarna har till sitt förfogande. Det där resonemanget köper inte vi.

Det är självklart att ingen som har utsatts för ett så allvarligt brott ska behöva vänta tolv månader. Men det här är inte rätt recept, för någon annan får vänta i stället.

Sedan talar Helena Bouveng om trygghetsundersökningen och att den visar på ökad trygghet. Det är naturligtvis jättebra. Det visar på en upplevd ökad trygghet när man frågar utvalda grupper. Det är jättebra att det är på det sättet. Men det betyder inte att vi inte har några bekymmer kring otryggheten. I mitt anförande redogjorde jag för att otryggheten i Sverige ökar i dag. Det är inte så att människor har för mycket trygghet. Det är så att människor faktiskt har väldigt mycket av otrygghet.

Anf. 28 HELENA BOUVENG (m) replik:

Fru talman! Det var spännande att få klara besked från Elisebeht att man inte tycker att brottsoffret ska ha en väg att driva sin egen fråga. Jag tror dessutom att tingsrätterna kanske mår ganska bra av detta. De kanske inte vill ha denna begäran om förtursförklaring, utan man hanterar ärenden i sin egen takt.

Jag håller med dig om att tryggheten är oerhört viktig. Den är ojämn – det ska vi inte blunda för, och det står jag upp för. Det är också oerhört viktigt att vi tar människors upplevda otrygghet på allvar, för det är faktiskt den vardag man lever i. Men Brås trygghetsundersökning visar trots allt att tryggheten ökar. Det verkar Elisebeht inte riktigt ta till sig. Jag tycker att det är väldigt positivt att vi får en ökad trygghet i Sverige. Jag tror att det beror väldigt mycket på att de ökade satsningarna på rättsväsendet så sakteliga börjar ge resultat. Och vi vill väl alla att vi kan känna trygghet oavsett var vi bor i Sverige.

Anf. 29 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Denna debatt om våldsbrott och brottsoffer har vi en gång per år, och det är ungefär samma frågor som vi debatterar. Betänkandet utgår från de motioner som kom in under höstens allmänna motionsperiod. Man skulle kunna tro att debatten utgår från dessa motioner, men den har handlat om någonting helt annat i dag. Så kanske det fortsätter även när jag håller mitt anförande.

Många av de motioner som vi behandlar har vi behandlat många gånger tidigare, och därför är det i detta fall så kallad förenklad behandling. Mycket av det som vi nyss debatterade med anledning av betänkandet om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer skulle också kunna höra hemma i denna debatt om våldsbrott och brottsoffer.

Prot. 2009/10:68
3 februari

*Våldsbrott och
brottsoffer*

Först av allt måste poängteras vilken påverkan på livet det kan innebära att utsättas för våldsbrott. Det kan gälla ensstaka, allvarliga brott, men det kan också handla om upprepade brottslighet. Det är mannen som blir nedslagen i krogkän för att han råkat titta på fel tjej vid fel tillfälle, eller kvinnan som lever under ständiga hot om våld och i värsta fall dagliga slag och annat våld. Våld och rädsla för våld gör att många av dessa offer helt enkelt inte kan leva ett normalt liv.

Från samhällets sida måste vi göra allt vi kan för att stoppa våldet och för att göra livet lättare för brottsoffer. Det ska vara lätt att vända sig till någon som kan hjälpa till, och det ska vara lätt att polisanmäla och få hjälp genom den rättsliga processen.

De rättsliga myndigheterna är viktiga, framför allt polisen, men de ideella krafterna är också mycket viktiga. Kvinnojourerna, brottsofferjourerna, Bris och många fler gör ett viktigt arbete, och det ska de också ha ett stort tack för.

Om jag då går över till lite av det som debatten har handlat om tidigare kan jag inte låta bli att kommentera det som Elisebeht Markström uppehöll sig väldigt länge kring i sitt anförande, nämligen att det skulle ha blivit otryggare i Sverige med alliansregeringen. Jag har nu tagit med datorn hit för att jag inte ska säga fel.

Det känns obegripligt att Elisebeht Markström kan hålla detta anförande i kammaren i dag när Brå så sent som i måndags presenterade sin nationella trygghetsundersökning som visar att det är precis tvärtom. Jämförelsen mellan 2006 och 2009 visar att svenska folket känner sig tryggare och inte blir mer utsatt för brott. Anmälningarna har ökat, men undersökningen visar att det inte är fler som säger att de faktiskt har utsatts för brott.

I denna undersökning har man tillfrågat 14 000 personer. När vi kommenterar partisynpati- och opinionsundersökningar brukar det handla om 1 000 eller 2 000 tillfrågade. Här är det alltså 14 000 tillfrågade, så det är en mycket trovärdig undersökning.

Antalet personer som säger sig vara otrygga när de är ute på kvällen har minskat sedan 2006 från 21 procent till 16 procent. Det är alltså en högst markant skillnad. Det är fler som helt enkelt vågar vara ute och röra sig utan att känna sig rädda och otrygga.

Elisebeht Markström uppehöll sig också vid att det skulle vara stora regionala skillnader. Det är det. Men det hon ville antyda är helt felaktigt, nämligen att man skulle ha glömt bort landsbygd och glesbygd och satsat i städerna, och att de regionala klyftorna därmed skulle ha ökat. Något sådant kan vi inte se. Det är faktiskt tvärtom. Man känner sig otryggare i storstadsområdena. Otryggast känner sig människor i Västmanland, därefter kommer tyvärr Skåne. Man känner sig allra tryggast längst uppe i norr.

Detta är vad den nationella trygghetsundersökningen har kommit fram till. Om sedan Socialdemokraterna vill stå här i kammaren och säga att det är precis tvärtom är det väl upp till dem. De som lyssnar kan själva gå in på Brås hemsida och läsa och få veta hur verkligheten ser ut.

Fru talman! Liksom i förra debatten vill jag också i denna debatt lyfta upp några särskilda frågor som gäller barn som brottsoffer. Enligt socialtjänstlagen har kommunerna ett ansvar för att brottsoffer ska få den hjälp och det stöd som de behöver. Lagstiftningen skärptes också 2007. Vi i

Centerpartiet menar dock att det fortfarande finns brister, speciellt vad gäller barn som är brottsoffer och lever i samma hem och familj som gärningsmannen. Det är alltså barn som lever i familjer där någon är dömd för våldsbrott mot barnet och kanske även mot mamman, pappan eller något syskon.

Vi har sett alltför många fall där våldet fortsätter utan att samhället gör något. Inte sällan fortsätter en kvinna eller man att bo med den partner som är dömd för våldsbrott mot henne, honom eller barnen. Vi menar att socialtjänsten ska ha en skyldighet att genomföra en barnutredning i dessa fall för att se hur barnets levnadsförhållanden ser ut. Barnutredningen ska fokusera på barnets förhållanden och synliggöra bristerna i föräldrarnas förmåga att ge barnet en trygg tillvaro, omvårdnad och god fostran. Det måste också fungera när familjen flyttar från en kommun till en annan. Där har vi sett stora brister. Samhället kan inte stå vid sidan om och låta bli att ingripa.

Alltför många barn lever sitt liv under hot, osäkerhet och våld. Vi vet att rädda och osäkra barn ofta blir arga och frustrerade ungdomar, som lever ut sin frustration genom att begå brott mot andra.

En annan viktig fråga är processen när en förälder döms att betala skadestånd till sitt barn. Vi i Centerpartiet menar att det är rimligt att staten i de fallen betalar ut skadeståndet direkt till barnet och sedan tar över kravet på föräldrarna. Det ska inte vara så att barnet ska behöva utkräva skadestånd av sina egna föräldrar. Det är också viktigt att pengarna blir låsta på barnets konto, så att inte föräldrar kan ta ut dem och använda dem till helt fel saker. Redan i dag finns det begränsningar, men det finns också problem som behöver lösas.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 30 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Mitt anförande handlade inte om något helt annat. Det handlade om otrygghet och kopplingen mellan otrygghet och brottsutveckling i ett samhälle. Förnekar Johan Linander att det skulle finnas något som helst samband mellan hur brottsutvecklingen och brottsligheten i ett land ser ut och hur ett land förmår utjämna skillnader, se till att hälsotillståndet är gott och så vidare. Finns det inget sådant samband över huvud taget? Jag anser att det gör det, och det var detta som mitt anförande handlade om.

Jag talade nog inte om några regionala klyftor mellan landsbygd och stad. Jag har inte skrivit det i mitt anförande, och jag kan inte minnas att jag skulle ha sagt det. Det var nog Johan Linander som lyssnade lite dåligt eller tolkade in något som jag faktiskt inte sade. Jag citerade statsminister Fredrik Reinfeldt, som talade om att Sverige ska vara ett land som håller ihop, där sociala och regionala klyftor minskar. Det var i det sammanhanget jag använde det uttrycket. Det var alltså inte mina ord.

Jag hade önskat att Fredrik Reinfeldts uttalande hade blivit verkligt. Det är ju inte så. Nu ökar i stället skillnaderna. Utanförskapet ökar och arbetslösheten ökar. Människors möjlighet till egen försörjning minskar. Otryggheten ökar, helt enkelt.

Prot. 2009/10:68
3 februari

*Våldsbrott och
brottsoffer*

Anf. 31 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Det stämmer att Elisebeht Markström citerade statsministerns anförande från 2006, och det gjorde hon så klart i syfte att visa att han hade fel, det vill säga att de regionala klyftorna vad gäller trygghet och så vidare skulle ha ökat. Men så har inte skett.

När det handlar om sambandet mellan människors trygghet och att man har jobb, bra hälsovård och en fungerande skola ligger underförstått i Elisebeht Markströms fråga att det skulle ha blivit sämre med människors hälsa eller att skolan skulle fungera sämre. Så är ju inte fallet.

Jag tror att det finns ett samband, och om människor verkligen hade fått det sämre i sina liv och känt att de hade svårare att klara sig, att skolan inte skulle fungera eller att till och med sjukvården skulle fungera sämre, tror jag att vi också skulle ha sett att tryggheten hade minskat. Men vad visar den nationella trygghetsundersökningen? Jo, den visar precis det motsatta. Det logiska resonemanget haltar betänkligt.

Jag förstår att Elisebeht Markström inte har tagit del av Brås nationella trygghetsundersökning för 2009. Läs den gärna! Jag tror att Elisebeht Markströms anförande skulle ha blivit helt annorlunda om hon hade hunnit läsa den rapporten före dagens debatt.

Anf. 32 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Den nationella trygghetsundersökningen är inte en undersökning som ser till helheten och diskuterar människors upplevda trygghet, utan den handlar om hur man upplever risken att bli utsatt för brott och risken att röra sig ute i samhället, särskilt när det är mörkt. Det är det som den nationella trygghetsundersökningen handlar om.

Sanningen att säga, Johan Linander, är det en undersökning som tittar bakåt i tiden, eller hur? Den tittar inte framåt i tiden. Självklart är det så. Man har frågan 14 000 personer under förra året hur de upplever tryggheten.

Skulle man fråga alla dem som är arbetslösa och de ungdomar som inte kommer i närheten av en anställning hur de upplever sin trygghet i vidare mening tror jag att svaret skulle komma att vara helt annorlunda. Självklart finns det ett samband med hur ett samhälle vill och förmår utjämna skillnaderna i livsvillkor mellan människor. Det är självklart. Allt annat vore knasigt. Jag tror heller inte att Johan Linander skulle förneka att det finns ett sådant samband.

Nu ökar arbetslösheten. Vi har 9 procents arbetslöshet i Sverige. Vi har mängder med människor som står utanför försörjning. Det är 500 000 som har lämnat a-kassan. Barnfattigdomen har aldrig varit så hög. Det är 200 000 barn som lever i relativ barnfattigdom i Sverige. Det är väl ändå en beskrivning av att tryggheten har försämrats för alla dem som drabbats?

Det handlar inte bara om dem som drabbas direkt. Detta kommer att påverka hela samhället. Det kommer att påverka Johan Linander. Det kommer också att påverka mig och alla andra runt om.

Anf. 33 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är lite konstigt att man ifrågasätter Brås nationella trygghetsundersökning när 14 000 människor är tillfrågade. I

vilka opinionsundersökningar är det så många? Det är klart att den här undersökningen är trovärdig.

Man har frågat hur människor upplevde sin trygghet under 2009, mitt under den värsta globala ekonomiska kris vi har haft på årtionden. Det är klart att fler har blivit arbetslösa. Fler har kanske känt en osäkerhet inför framtiden. Trots detta är det bättre 2009 än det var 2006 när Socialdemokraterna styrde landet.

Hur ska man tolka det? Mitt under en brinnande global ekonomisk kris upplever människor sig tryggare än de gjorde 2006. Skillnader mellan livsvillkoren betyder självklart mycket, och det finns ett samband. Men vad betyder då det här resultatet?

Jo, att det inte har försämrats när det gäller skillnaderna mellan livsvillkoren i förhållande till 2006. Om så hade varit fallet hade väl människor känt sig otryggare, precis enligt Elisebeht Markströms eget resonemang? Med större skillnader mellan människors livsvillkor skulle vi ha betydligt fler brott och otrygga människor. Nu är det tvärtom.

Med Elisebeht Markströms eget resonemang kan vi bara dra slutsatsen att den här nationella trygghetsundersökningen visar att folk faktiskt inte känner sig otryggare. De gör inte det, eftersom det inte har blivit större skillnader i livsvillkoren än det var 2006 när vi hade en stor arbetslöshet trots att vi befann oss i en högkonjunktur.

Svenska folket får väl göra ett klokt val och se vem som ska fortsätta styra det här landet i höst.

Anf. 34 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! År 2008 anmäldes det enligt preliminära siffror i Sverige 1 371 725 brott. Bakom de här anonyma siffrorna finns det brottsoffer. Det finns människor som har utsatts för en annan individs missdåd men som även i förlängningen är offer för samhällets otillräckliga brottsförebyggande och brottsbekämpande insatser. Då handlar det om människor som i många fall drabbas av otrygghet och trauman, fysiska och psykiska skador och andra rättsförluster på grund av brottet.

De mentala och fysiska sårerna kanske aldrig läker, men för att komma en bit på vägen är det väldigt viktigt att det finns en ordentlig möjlighet att klara upp de här brotten. Det är därför som det är så viktigt med den stora polissatsning som alliansregeringen gör.

En viktig upprättelse för brottsoffret eller brottsoffrets anhöriga är också att gärningsmannen åtalas för brottet och att skadestånd kan utdömas.

När en person utsätts för brott kan det kännas som om hela livet skakas om. Det blir inte bättre av att man sedan bemöts negativt med ointresse eller okunskap genom hela rättskedjan. Ett bemötande med respekt, förståelse och erkännande kan förstärka känslan av upprättelse. Därför är det väldigt viktigt att brottsoffret inte upplever sig kränkt två gånger, först av förövaren och sedan av samhället.

En viktig faktor när det gäller hur man behandlar ett brottsoffer är hur brottet utreds. Förundersökningen och förhörssituationen är mycket viktiga delar i det. Förhørsledaren måste ha en hög kompetens, och förhörslokalen måste vara väl anpassad, inte minst när det gäller barn. Vi har i dag talat flera gånger om betydelsen av det när det gäller att hantera barn som är brottsoffer.

Prot. 2009/10:68
3 februari

*Våldsbrott och
brottsoffer*

Det handlar också om rättssäkerhet. Det är nämligen det som kommer fram under förundersökningen som sedan ska ligga till grund för det som åklagaren kan använda för att avgöra om man ska väcka åtal.

Vi från Folkpartiet anser att det behövs mer forskning när det gäller förundersökningar, mer statistik och kartläggning som belyser vad som händer under förundersökningarna och hur detta kan förbättras.

Jag vet att Socialdemokraterna i det förra betänkandet, som vi talade om tidigare i dag, lyfter frågan om behovet av statistik. Jag kan instämma i att vi måste ha tillförlitlig statistik. Men det pågår tack och lov ett arbete inom Rättsväsendets informationsteknik, RIF, med hur det här kan förbättras.

När rättsprocessen sedan kommer i gång måste brottsoffrets rättighet ges samma prioritet som den misstänktes i rättskedjan. Man får inte på något sätt öka brottsoffrets problem. I varje del av rättskedjan och inom sjukvården och socialtjänsten måste man därför ordentligt beakta brotts-offrens situation. Och här finns det mycket som brister.

Folkpartiet och alliansregeringen vill väldigt tydligt sätta brottsoffers rättigheter i fokus, bland annat genom den tidigare omnämnda och viktiga handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck och våld i samkönade relationer. De 56 åtgärder som föreslås omfattar en rad insatsområden, och alliansregeringen satsar drygt 800 miljoner kronor under mandatperioden för att genomföra denna.

Sedan har vi den andra handlingsplanen för att bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Det är en satsning på 36 åtgärder. Det är bland annat 75 miljoner kronor till rättsväsendet för att stärka operativa insatser.

Jag blev ju lite besviken när jag i morse fick höra att rättsväsendet inte alls använder de här pengarna fullt ut. Man talar om att det här tar tid. Man har inte kunnat komma i gång med arbetet. Men här har vi i justitieutskottet ett särskilt ansvar att se till att man verkligen fullföljer det uppdrag som vi har gett polismyndigheten.

Om vi ska få färre brottsoffer måste vi, som många här har sagt, se till att vi inte får fler brottslingar. Vi måste naturligtvis ha färre brottslingar. Vi måste också se de här dubbla rollerna. Många gärningsmän är också offer. Det gäller inte minst kvinnor.

Vi vet att många av de kvinnor som är offer för misshandel också är narkotikamissbrukare. De hanterar narkotika och är dömda för det. Det är väldigt viktigt att man kan hantera den här dubbelproblematiken – och det gäller verkligen inte bara kvinnor; det gäller många brottslingar. Därför måste man göra särskilda insatser under fängelsetiden så att dessa personer kan bryta sig loss både från missbruket och från en misshandelsrelation.

Det behövs ökade kunskaper om kvinnors brottslighet. Vi har diskuterat det i en särskild grupp i justitieutskottet. Det handlar om kvinnor i fängelser. Det här måste vi fortsätta att debattera.

Om man tittar på statistiken ser man att det än så länge är förhållandevis mycket färre kvinnor som är brottslingar än män, men vi ser en tråkig ökning. Allt fler kvinnor blir också brottslingar, och det är en utveckling av jämställdheten som vi inte vill ha.

Vi har tidigare talat om kvinnojourerna. Jag tror att det var Elisebeht Markström som tog upp detta. Jag vill passa på att nämna vilka belopp som alliansregeringen nu satsar på detta. Det årliga bidraget från staten till kommunerna för att utveckla skydd och stöd och som delvis fördelas vidare till frivilligorganisationerna var förra året 109 miljoner kronor. Det kommer också i år att vara 109 miljoner kronor, så det är ingen försämring.

Det årliga bidrag som Socialstyrelsen fördelar till organisationer som arbetar med att motverka mäns våld mot kvinnor var i fjol 29 miljoner – och det var 10 miljoner mer än året dessförinnan. Det är inte helt klart vad de får i år, men det kommer i alla fall att bli minst lika mycket som man fick för 2009. Förhoppningsvis kan det bli mer.

Mobbning har vi berört lite grann. Man blir väldigt ledsen när man läser i tidningen om Skolinspektionens rapporter som visar att skolorna inte alls klarar av mobbningsproblematiken.

Vi har från Folkpartiet därför föreslagit, för att visa hur allvarligt det här brottet är, att man ska utreda frågan om att införa mobbning som ett särskilt eget brott.

Det tycker jag vore intressant om vi kunde göra. Det skulle ge en mycket klar markering att mobbning inte kan accepteras på något sätt. Det skulle också säkert göra det lättare att åtala för mobbning.

Slutligen, fru talman, vill jag säga några ord om kameraövervakning i brottsförebyggande syfte som är en mycket omdebatterad fråga. Jag och vi från Folkpartiet tror att kameraövervakning kan bli en trygghet för människor om man sätter in det i tunnelbanan, ute på stan, i matvarubutiker, i skolor som vandaliseras och i taxibilar. Det handlar om att kunna utreda de brott som begås där. Då är kameraövervakningen ett medel.

Samtidigt vill jag verkligen betona att vi måste slå vakt om den personliga integriteten. Vi har från Folkpartiet föreslagit att det i varje kommun ska finnas särskilda kartor som visar vilka platser och lokaler som är kameraövervakade. Vi vill också att den som har fått sitt privatliv kränkt på grund av att inspelat material har hamnat i fel händer alltid ska kunna kräva skadestånd direkt av den som ger tillstånd till kameraövervakningen.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga motioner.

Anf. 35 OTTO VON ARNOLD (kd):

Fru talman! Att bli utsatt för brott vilken typ det än är, stöld, miss-handel, rån eller mord, är djupt kränkande. Det har vi hört om i dag. I det senare fallet är det likaledes det för de efterlevande. Den som blir utsatt för mord har inget att säga efter detta tragiska fall.

Därför är det viktigt att brottsoffer bemöts på ett hedervärt sätt. Som statsministern sade här i partiledardebatten nyligen ska alla fall utredas. Det är ett synnerligen viktigt uttalande från regeringsmakten och alliansens sida.

För ett brottsoffer är det viktigt att bli tagen på allvar, att man ser situationen. Brottsoffrets speciella fall, precis som statsministern sade, ska bli utrett. Det handlar om att få rätt stöd, adekvat stöd och bli sedd i sin situation.

Det är intressant att den viktimologiska forskningen visar att det inte är hämnden som är drivande för ett brottsoffer. Det viktiga är att få upprättelse.

Därför är det viktigt att man sätter fokus på brottsoffer. Vi har under en lång tid haft fokus på gärningsmännen. Under de senaste årtiondena har det successivt förflyttats över mot brottsoffret. Fokus har ökat. Det är ett viktigt framsteg.

Det har kommit forskning och metoder för att hjälpa brottsoffer. Det är något som man måste samordna och organisera på ett bra sätt.

Det har varit mycket av alliansregeringens och även en del av den tidigare regeringens intentioner att göra det här. Men som vi alla vet lever vi rätt mycket i ett stuprörssamhälle. Vi har myndigheter med sina befogenheter och sina ansvarsområden, men problemet är att om man ska se på ett brottsoffer måste man se situationen genom hela rättskedjan. Regeringen har löst det på ett framgångsrikt sätt genom Brottsoffernämnden som har fått ansvaret att samordna de olika myndigheterna.

På det lokala planet är det kommunerna som har det primära ansvaret för stöd och hjälp. Det är socialnämnden. Det har blivit en lagändring så att man inte "bör" utan "ska" hjälpa brottsoffren. Vi vet att vi inte lever i ett homogent land, men ur ett brottsofferperspektiv får det inte vara en skillnad om jag blir misshandlad i Haparanda, i Klackstorp eller på Södermalm.

Därför har man låtit Socialstyrelsen ta över kontrollen och uppföljningen av socialnämnderna från länsstyrelsen. Det sker från den 1 januari 2010.

Det finns ett stort frivilligarbete som hjälper barn och som hjälper kvinnor som är utsatta för brott i närrelationer, våldtäkt, etcetera. Det är organisationer som är värda att stödja. De ska som frivilligorganisationer ha allt stöd de kan få. Kvinnojourerna har väl aldrig fått så mycket pengar som nu under alliansregeringen.

Det görs mycket. Vi är på god väg med en ständig förbättring. Det är nödvändigt. Det är en komplex materia som vi inte kan sätta upp enkla matematiska modeller för. Det är människor och människors väl och ve som vi måste hantera.

En sak som jag skulle vilja nämna är Brottsofferfonden. Den har en viktig funktion. Den stöder metodutveckling och forskning. Alla som kan dömas till fängelse har under en lång tid fått betala 500 kronor till Brottsofferfonden. Sammanlagt delar den ut ungefär 90 miljoner till viktimologisk forskning och metodutveckling. Det är viktigt att man i framtiden kan värdesäkra det beloppet. Det är lite av en paradox. Man kan snatta för 1 000 kronor som också är värdesäkrat. Då borde det gälla samma sak för det här.

För oss kristdemokrater är det viktigt att fortsätta att stärka de brottsutsatta människorna. Det är positivt att alliansen gör det.

Samtidigt är det lite märkligt att lyssna till Elisebeht Markström som tycks ha fastnat i en socialdemokratisk jargong. Man vill inte se verkligheten. Som tidigare nämnts finns Brås undersökning av 14 000. Det är statistiskt ett stort material. Det är mer säkert än säkert, skulle man kunna säga om man var statistiker.

Vi får inte glömma bort en viktig sak. Det är att förtroendet för de brottsförebyggande myndigheterna och framför allt kriminalvården också har ökat, vilket framgår av undersökningen.

Samtidigt får vi inte bli förvillade av statistiken och tala om vilket elände vi har i landet. Vi är på bättringsvägen. Vår ekonomi går sakta men säkert upp. Vi får sakta men säkert fler anställda. Det intressanta är om man jämför 2005 och 2009 att vi har 103 000 fler anställda, inte att förglömma. Även där hade statsministern fel, med 3 000 fast åt rätt håll.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 11.48 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU10 Avskaffande av preskription för vissa allvarliga brott

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU14 Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer

Punkt 18 (Rättigheter för barn som bevittnat våld)

1. utskottet

2. res. 12 (s, v, mp)

Votering:

141 för utskottet

136 för res. 12

72 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 19 c, 18 fp, 22 kd

För res. 12: 105 s, 16 v, 14 mp, 1 -

Frånvarande: 25 s, 14 m, 10 c, 10 fp, 2 kd, 6 v, 5 mp

Prot. 2009/10:68
3 februari

*Våldsbrott och
brottsoffer*

Punkt 26 (Myndighetssamverkan)

1. utskottet

2. res. 16 (s, v, mp)

Votering:

141 för utskottet

136 för res. 16

72 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 19 c, 18 fp, 22 kd

För res. 16: 105 s, 16 v, 14 mp, 1 -

Frånvarande: 25 s, 14 m, 10 c, 10 fp, 2 kd, 6 v, 5 mp

Punkt 28 (Motioner som bereds förenklat)

1. utskottet

2. mot. 2009/10:Ju377 (m)

Votering:

276 för utskottet

1 för mot.

72 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 s, 82 m, 19 c, 18 fp, 22 kd, 16 v, 14 mp

För mot.: 1 -

Frånvarande: 25 s, 14 m, 10 c, 10 fp, 2 kd, 6 v, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU15 Våldsbrott och brottsoffer

Punkt 3 (Handlingsprogram för hälso- och sjukvårdens omhändertagande av barn som fallit offer för sexuella övergrepp)

1. utskottet

2. res. 2 (s, v, mp)

Votering:

140 för utskottet

136 för res. 2

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 81 m, 19 c, 18 fp, 22 kd

För res. 2: 105 s, 16 v, 14 mp, 1 -

Frånvarande: 25 s, 15 m, 10 c, 10 fp, 2 kd, 6 v, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

11 § Bordläggning

Prot. 2009/10:68
3 februari

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 2009/10:82 Upphävande av förköpslagen
2009/10:C8 av Carina Moberg m.fl. (s, v, mp)

med anledning av prop. 2009/10:83 Etisk bedömning av nya metoder i
vården

2009/10:So1 av Ylva Johansson m.fl. (s, v, mp)

med anledning av redog. 2009/10:RRS13 Riksrevisionens styrelses redo-
görelse om Vägverkets vägunderhåll

2009/10:T4 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp)

12 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 3 februari

2009/10:222 Information om trådlös teknik

av *Jan Lindholm* (mp)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:223 IMO:s svavelregler

av *Hans Stenberg* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 9 februari.

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 2 februari

2009/10:467 Apoteksreformen och servicen

av *Claes-Göran Brandin* (s)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2009/10:468 Åtgärder när det gäller studentbostäder

av *Carina Moberg* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2009/10:469 Tillgång till mediciner i privata apotek

av *Kurt Kvarnström* (s)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2009/10:470 Uppehållstillstånd och risk för våld i en relation
av *Maria Stenberg* (s)
till statsrådet Tobias Billström (m)
2009/10:471 Järnväg till Pajala
av *Karin Åström* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

den 3 februari

2009/10:472 Skolornas arbete vid trakasserier och kränkande behandling
av *Mats Pertoft* (mp)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)
2009/10:473 Uppföljning av högskoleuppsdraget om hållbar utveckling
av *Mats Pertoft* (mp)
till statsrådet Tobias Krantz (fp)
2009/10:474 Mäklartjänster och bolån
av *Carina Moberg* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)
2009/10:475 Regelrådets kritik
av *Raimo Pärssinen* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)
2009/10:476 Personalliggare
av *Raimo Pärssinen* (s)
till finansminister Anders Borg (m)
2009/10:477 Fungerande betaltjänster på landsbygden
av *Désirée Liljevall* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 februari.

14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 2 februari

2009/10:441 Avskrivning av Haitis statsskuld
av *Bodil Ceballos* (mp)
till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

den 3 februari

2009/10:434 Finansieringen av glesbygdens Internetuppkopplingar
av *Désirée Liljevall* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:435 Förstudie för ett projekt om en fast förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör

av *Marie Weibull Kornias* (m)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:436 Projektbolag för förverkligandet av höghastighetståg

av *Marie Weibull Kornias* (m)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:437 Biogas och skatt

av *Karin Svensson Smith* (mp)
till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:439 Skatt på biogas

av *Alf Eriksson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:440 Proaktiv djurskyddslagstiftning

av *Solveig Hellquist* (fp)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2009/10:442 Vattenfalls investeringar i Polen

av *Per Bolund* (mp)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:443 Ökad hotbild mot Sveriges judar

av *Lennart Sacrédeus* (kd)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:444 Regeringens kollektiva ansvar

av *Birgitta Eriksson* (s)
till statsminister Fredrik Reinfeldt (m)

2009/10:445 Kampen mot barnsexturism

av *Fredrik Lundh* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:446 Åtgärder för sjöfartsnäringen

av *Birgitta Eriksson* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:447 Konsekvenserna av avregleringen av tågtrafiken

av *Olle Thorell* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:448 Energideklaration

av *Peter Jeppsson* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:449 Fortbildningsmöjligheter inom missbrukarvården

av *Eva Olofsson* (v)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2009/10:450 Trafiksäker snöröjning

av *Lars Gustafsson* (kd)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:451 Islamism och islamofobi

av *Birgitta Eriksson* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2009/10:452 Problem för invandrade att få ID-kort

av *Göte Wahlström* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

Prot. 2009/10:68
3 februari

**2009/10:453 Beslut om Bolmentunneln som riksintresse för dricks-
vattenförsörjningen**

av *Jacob Johnson* (v)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2009/10:454 Konsttillhörighetsutredningen

av *LiseLotte Olsson* (v)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2009/10:455 Arbetslöshetsersättning för förtroendevalda

av *Berit Högman* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:456 Butiksrån som en arbetsmiljöfråga

av *Ronny Olander* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:458 Statliga aktörers närvaro på mindre orter

av *Hans Olsson* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 9 februari.

15 § Kammaren åtskildes kl. 16.06.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 9 §
anf. 23 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

KARI HASSELBERG

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om förändring i regeringens sammansättning.....	1
3 § Anmälan om ersättare för statsråd	1
4 § Ledighet	1
5 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	2
6 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
7 § Avskaffande av preskription för vissa allvarliga brott.....	2
Justitieutskottets betänkande 2009/10:JuU10	2
Anf. 1 ANDERS HANSSON (m)	2
(Beslut fattades under 10 §.).....	4
8 § Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer	4
Justitieutskottets betänkande 2009/10:JuU14	4
Anf. 2 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s).....	4
Anf. 3 MEHMET KAPLAN (mp).....	6
Anf. 4 INGE GARSTEDT (m).....	9
Anf. 5 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik.....	11
Anf. 6 INGE GARSTEDT (m) replik.....	11
Anf. 7 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik.....	12
Anf. 8 INGE GARSTEDT (m) replik.....	12
Anf. 9 JOHAN LINANDER (c).....	12
Anf. 10 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik.....	15
Anf. 11 JOHAN LINANDER (c) replik.....	15
Anf. 12 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik.....	15
Anf. 13 JOHAN LINANDER (c) replik.....	16
Anf. 14 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	17
Anf. 15 INGER DAVIDSON (kd)	18
Anf. 16 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik.....	20
Anf. 17 INGER DAVIDSON (kd) replik.....	21
Anf. 18 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik.....	21
Anf. 19 INGER DAVIDSON (kd) replik.....	22
Anf. 20 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m).....	22
Anf. 21 GÖRAN THINGWALL (-).....	23
(Beslut fattades under 10 §.).....	26
9 § Våldsbrott och brottsoffer.....	26
Justitieutskottets betänkande 2009/10:JuU15	26
Anf. 22 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s).....	26
Anf. 23 MEHMET KAPLAN (mp).....	29
Anf. 24 HELENA BOUVENG (m).....	30
Anf. 25 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik.....	32
Anf. 26 HELENA BOUVENG (m) replik	32
Anf. 27 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik.....	32
Anf. 28 HELENA BOUVENG (m) replik	33
Anf. 29 JOHAN LINANDER (c).....	33
Anf. 30 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik.....	35

Anf. 31 JOHAN LINANDER (c) replik.....	36
Anf. 32 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s) replik	36
Anf. 33 JOHAN LINANDER (c) replik.....	36
Anf. 34 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	37
Anf. 35 OTTO VON ARNOLD (kd)	39
(Beslut fattades under 10 §.)	41
Ajournering.....	41
Återupptagna förhandlingar	41
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	41
JuU10 Avskaffande av preskription för vissa allvarliga brott.....	41
JuU14 Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer	41
JuU15 Våldsbrott och brottsoffer	42
11 § Bordläggning.....	43
12 § Anmälan om interpellationer	43
13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	43
14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	44
15 § Kammararen åtskildes kl. 16.06.	46

